

Erasmus+

Financované z eurofondov. Vyjadrené názory a názory sú výlučne názormi autora alebo autorov a nemusia nevyhnutne odrážať názory a názory Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nezodpovedajú..

Výskumná správa v rámci projektu: "Nepočujúci majú hlas"

Obsah:

- Popis projektu
- Metodológia vlastného výskumu
- Priebeh vyučovacej hodiny – podmienky testovania
- Hodnotenie užitočnosti vyvinutých vzdelávacích nástrojov pri formovaní podnikateľského postoja ľudí so sluchovým postihnutím vo svetle vlastného výskumu
- Zhrnutie a odporúčania

Popis projektu

Cieľom projektu bolo vytvorenie edukačných balíčkov debatnou metódou, pripravené tak, aby zodpovedali špecifikám vzdelávania nepočujúcich, žiakov s narušenou jazykovou komunikáciou, ako aj afatických, mládeže s poruchami sluchového spracovania a s centrálnym strata sluchu. Vyvinuté materiály sú určené na vyrovnávanie príležitostí formovaním postojov otvorených svetu a spoločnosti. Vyvinuté materiály sú určené na odstránenie bariér a zaostalosti, ako aj na silnú stimuláciu vynaliezavosti, aktivity, nasadenia, vynaliezavosti a kreativity ľudí so sluchovým postihnutím. Cieľovými skupinami, pre ktoré boli učebné materiály navrhnuté, sú deti a mladí ľudia na úrovni ISCED 3 v Poľsku, Českej republike a na Slovensku..

V rámci projektu bolo vytvorených 30 „balíčkov“, ktoré pozostávali z krátkeho filmu približujúceho predmet debaty, osnovy vyučovacej hodiny, súboru otázok pre študentov a všeobecných odporúčaní pre učiteľov ohľadne vedenia debát medzi mládežou so sluchovým postihnutím, v troch jazykových verziách: poľskom, českom a slovenskom. Témy vypracovaných materiálov a diskusií sú:

- Voľný prístup k strelným zbraňam
- Práca na plný úväzok alebo samostatne zárobkovo činná osoba
- Telefóny na hodinách a vo vzdelávaní – zákaz alebo používanie
- Mal by byť vzdelávací systém flexibilnejší – máme si vybrať, čo sa chceme naučiť?
- Graffiti – vandalizmus alebo umenie?

- Staviame z eurofondov – pumptrack alebo krmidlá pre vtáky v mestskom priestore / Participatívny rozpočet
- Ak by sa falošné správy mali trestať – klamú médiá verejnosť
- Moja vášeň – zaujímaj ostatných o svoju vášeň
- Oplatí sa investovať a hrať na akciovom trhu?
- Mali by mať mladí ľudia do 18 rokov svojich zástupcov v parlamente?
- Oplatí sa stať sa politikom? Politika a spoločenská angažovanosť
- Dá sa žiť bez mobilného telefónu?
- Robia nás médiá hlúpyimi (štvrtá sila médií), využívajú alebo vyhýbajú sa?
- Mali by sme investovať do rozvoja priemyslu alebo kultúry?
- Sú mladí ľudia tolerantní?
- Sú veda a vzdelanie užitočné v živote?
- Internet ako faktor podporujúci vzdelanie alebo zlodej času?
- Oplatí sa tráviť čas a pracovať v organizáciách tretieho sektora?
- Počítačová hra alebo outdoorová aktivita?
- Je kontrola a dohľad nad ľuďmi nevyhnutnosťou?
- Oplatí sa zapájať sa do aktivít študentskej samosprávy
- Je lepšie pozerieť alebo športovať? Čo ti robí väčšiu radosť?
- Oplatí sa adoptovať si zvieratko z útulku?
- Mal by byť dôchodkový vek pre mužov a ženy spoločný alebo oddelený?
- Mali by sa v školách nosiť školské uniformy?
- Bankové vklady sú istou investíciou – potrebujete sa naučiť financie
- Mala by byť v Poľsku jadrová elektráreň? Obnoviteľná energia a klimatické zmeny
- Znamená staroba osamelosť a sociálne vylúčenie?
- Mali by sme platiť za návštevy lekára, alebo by mal byť prístup k zdravotným službám bezplatný?
- Mal by sa znížiť vek povinnej školskej dochádzky?

V rámci všeobecných odporúčaní pre učiteľov k realizácii debát s mládežou so sluchovým postihnutím bolo vysvetlené, čo sú to debaty a aké sú predpoklady pre využitie tejto metódy vo vzdelávaní. Okrem iného, kľúčové fázy práce s metódou debaty. Na základe vybranej vedeckej a odbornej literatúry boli uvedené kompetencie študentov formovateľné v rámci práce s debatnou metódou. V rámci materiálov pre učiteľov sú prezentované typy diskusií spolu s implementačnými poznámkami. Po A. Sniderovi a M. Schnurerovi boli učiteľia upozornení na to, že pri formovaní priebehu debaty v škole treba využívať flexibilný prístup, ktorý treba prispôbiť vzdelávacím potrebám, didaktickým cieľom, časovým a organizačným možnostiam či plánu vyučovacích hodín. Bolo zdôraznené, že v rámci projektu si učiteľ na základe vlastnej intuície, vedomostí a skúseností môže zvoliť akúkoľvek formu vedenia debaty a modifikovať jej predpoklady. V rámci materiálov boli charakterizované tieto typy debát: okrúhly stôl, verejné fórum, spontánna argumentácia, debata pre a proti, Oxfordská debata, panelová debata, plenárna diskusia, akvárium, bodovaná debata, Sokratovská diskusia.

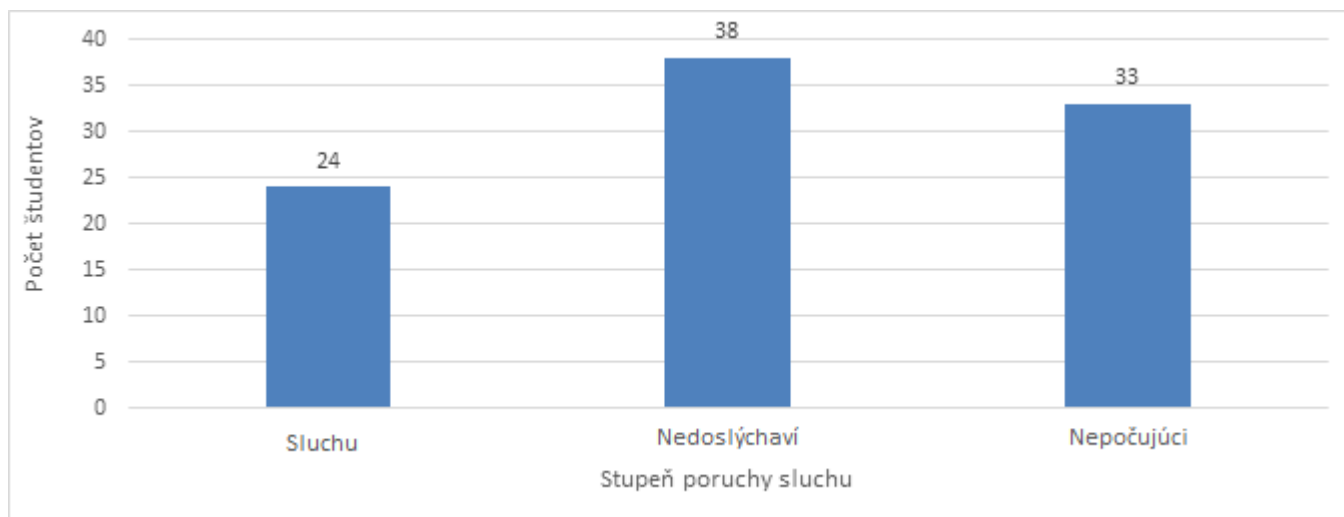
Vlastná metodika výskumu

Cieľom výskumu, vrátane testovania vyvinutých materiálov, je zistiť efektívnosť využívania debatnej metódy pri výučbe žiakov so sluchovým postihnutím a nepočujúcich. Zozbieraný empirický materiál bol použitý ako na výskumné účely, tak aj na zlepšenie testovaných materiálov.

Projekt predpokladal, že vyvinuté materiály budú testované v špeciálnych školách alebo integračných zariadeniach. Testovanie sa uskutočnilo na strednej škole Valašské Meziříčí v Českej republike, na internáte Pavla Sabadoša v Prešove na Slovensku a v Špeciálnom výchovnom a vzdelávacom centre pre nepočujúcich Janusza Korczaka v Krakove..

V rámci testovacieho procesu bolo zorganizovaných 30 debát v Poľsku a po 15 na Slovensku a v Českej republike. V rámci prieskumov uskutočnených medzi študentmi sa celkovo zhromaždilo 102 dotazníkov, z ktorých bolo 95 správne vyplnených (63 v Poľsku a po 16 v Čeke a na Slovensku). Triedy, v ktorých boli vyvinuté materiály testované, zahŕňali počujúcu, sluchovo postihnutú a nepočujúcu mládež. Rozdelenie žiakov podľa stupňa sluchového postihnutia uvádza graf 1.

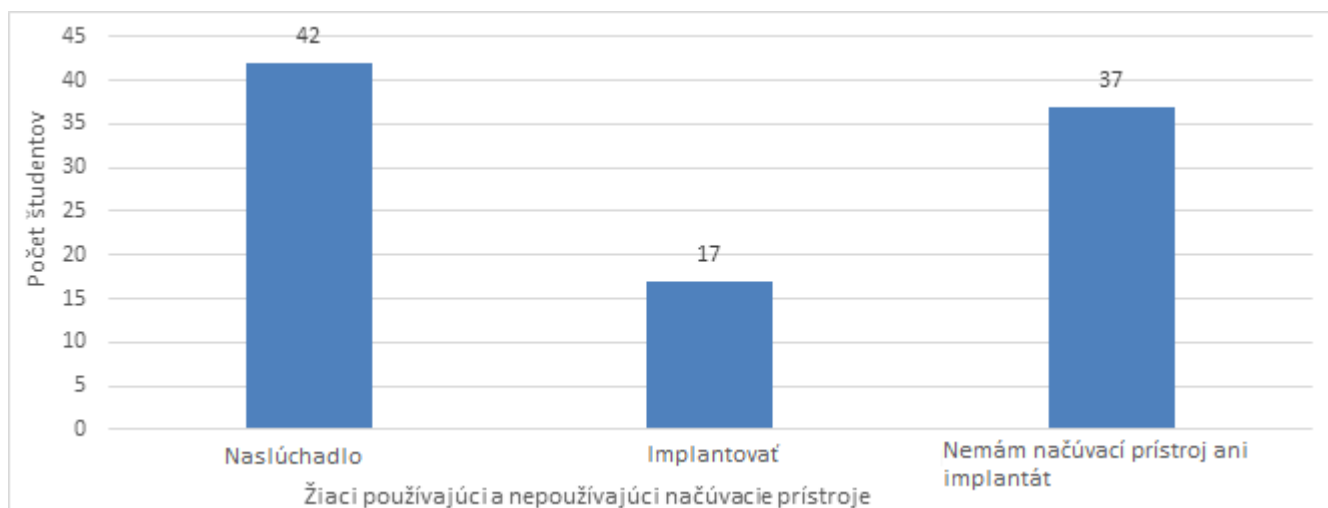
Graf 1. Vyhlásenia študentov o stupni poruchy sluchu (N=95)

Zdroj: vlastný výskum.

Spomedzi študentov, ktorí sa zúčastnili diskusií, malo 42 ľudí načúvací prístroj, 17 respondentov používalo kochleárny implantát a 37 ľudí nemalo ani načúvací prístroj, ani implantát..

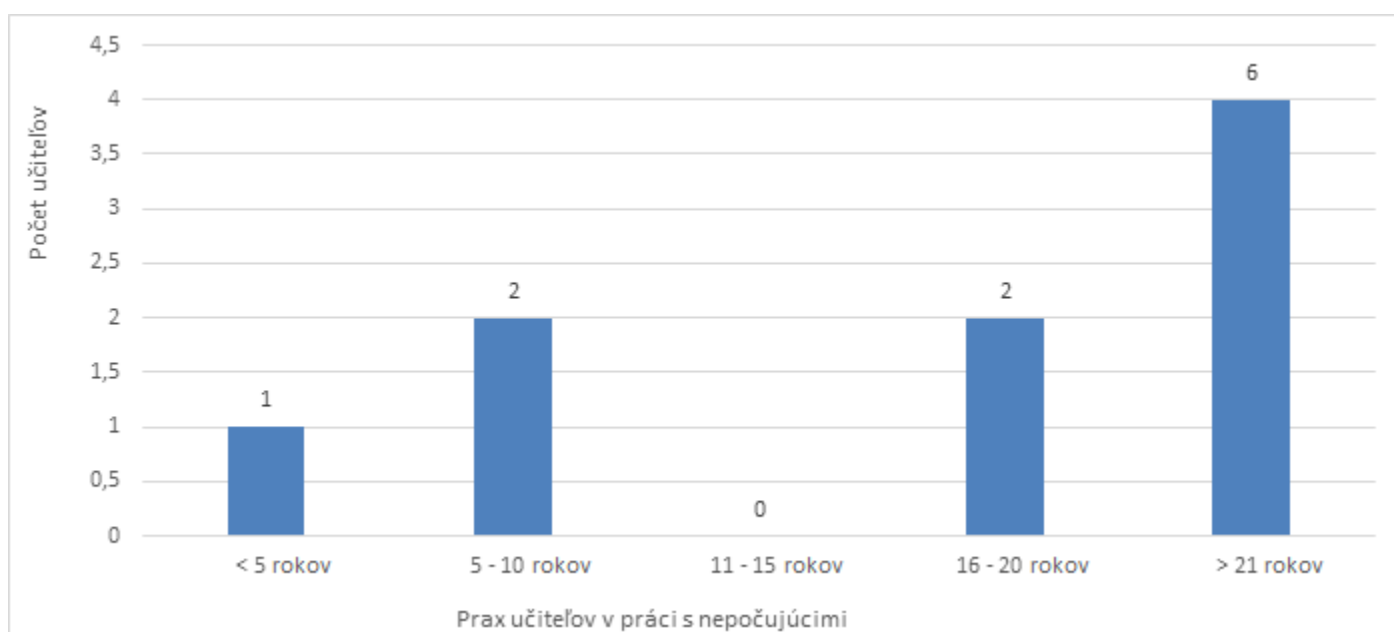
Graf 2. Používanie zariadení podporujúcich sluch u skúmaných študentov (N=95)

Zdroj: vlastný výskum.

Za testovanie vypracovaných didaktických materiálov bolo zodpovedných 10 učiteľov rôzneho veku. Pri rozdelení učiteľov podľa času vyučovania s nepočujúcimi žiakmi treba uviesť, že 5 z nich bolo v tejto oblasti veľmi skúsených, ich odborná činnosť bola nad 21 rokov. Ďalších dvoch ľudí možno tiež považovať za veľmi skúsených v práci s nepočujúcimi. Dvaja z respondentov mali tiež pedagogickú prax od 5 do 10 rokov. Len jeden učiteľ testujúci metódu mal menej ako 5-ročné skúsenosti s prácou s nepočujúcimi ľuďmi. Rozdelenie pedagógov, ktorí viedli diskusie, podľa veku je uvedené v grafe 3.

Graf 3. Pedagogické skúsenosti s nepočujúcimi študentmi učiteľov zodpovedných za testovanie vypracovaných materiálov (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

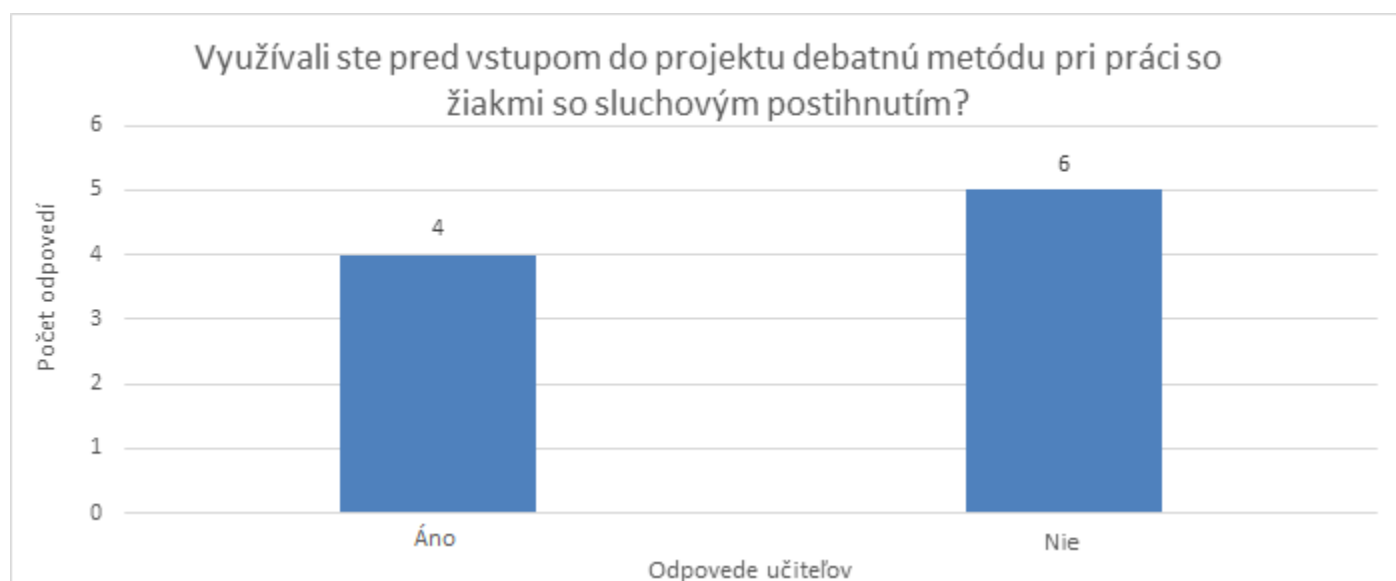
Väčšina učiteľov, ktorí testovali debatnú metódu, bola rôznorodá, pokiaľ ide o predmety, ktoré vyučovali. Dvaja učitelia viedli hodiny telesnej výchovy, ostatní sa líšili predmetmi, ktoré učili, boli:

- hlavný učiteľ,

- školský psychológ, pedagóg zodpovedný za revalidáciu,
- učiteľ anglického a českého jazyka,
- učiteľ matematiky a informatiky
- logopéd a učiteľ českého a ruského jazyka a výchovy k rodinnému životu,
- učiteľka matematiky, chémie, informatiky slovenského jazyka a spoločenských vied,
- učiteľ slovenského jazyka, literatúry, dejepisu a komunikácie

Pred zapojením sa do projektu menej ako polovica respondentov využívala pri práci s nepočujúcimi žiakmi metódu debaty, rozloženie učiteľov v tomto smere uvádza graf 4.

Graf 4. Použitie debatnej metódy pri práci so žiakmi so sluchovým postihnutím pred začatím projektu medzi učiteľmi (N=10)

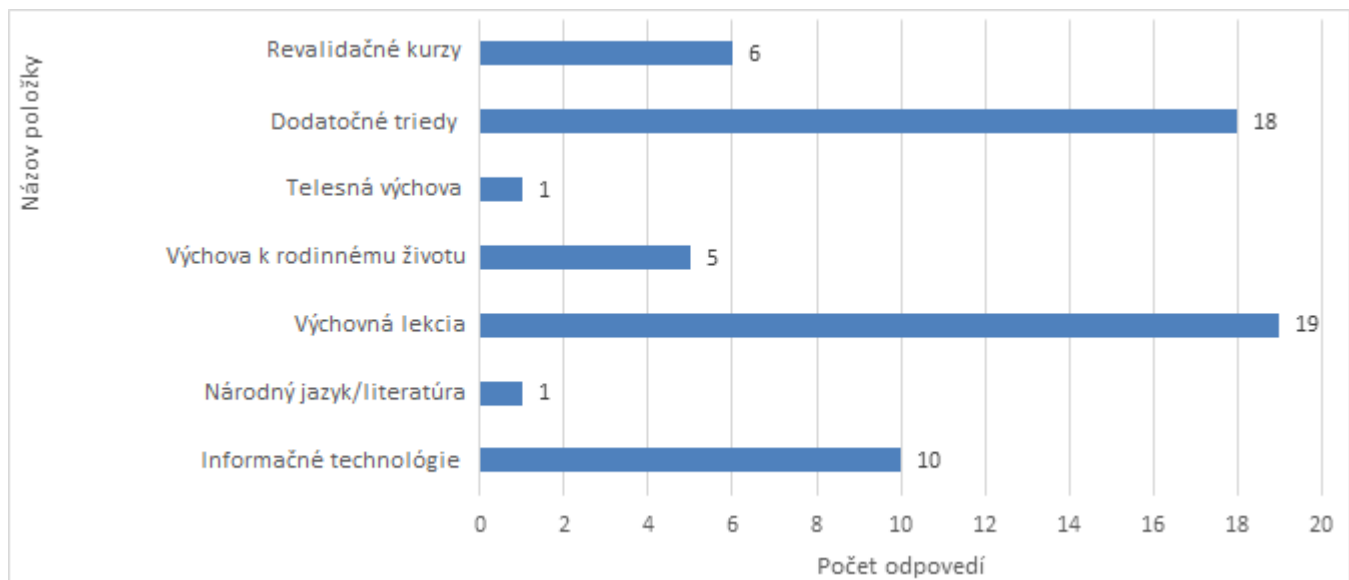
Zdroj: vlastný výskum.

Proces testovania

Učitelia testujúci materiály si mohli slobodne zvoliť formu debaty a jej priebeh, čas, v ktorom ju mali uskutočniť, a hodinu, v ktorej mala byť organizovaná. V Poľsku sa otestovalo všetkých 30 tém debát, na Slovensku a v Českej republike po 15 vybrali učitelia.

Vzhľadom na potrebu implementácie učebných osnov a špecifickosti predmetov vyučovaných učiteľmi bolo zorganizovaných 19 debát v rámci rodičovských hodín a 18 ako doplnkové hodiny. Učitelia vykonávali testovanie aj počas vyučovania z oblasti: informatika, revalidačné hodiny, výchova k rodinnému životu, národný jazyk/literatúra a telesná výchova. Podrobný rozvrh hodín, počas ktorých sa viedli debaty v rámci projektu, je uvedený v grafe 5.

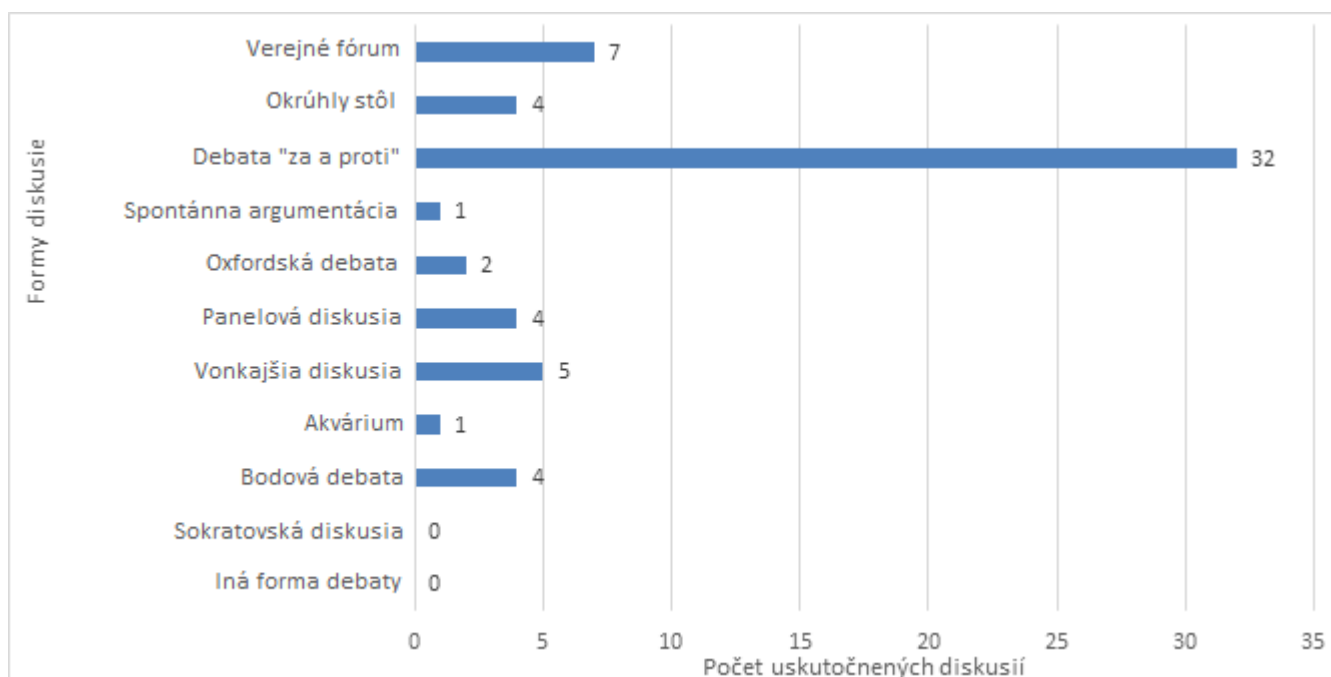
Graf 5. Triedy, počas ktorých boli testované učebné materiály vyvinuté v rámci projektu (N=60)

Zdroj: vlastný výskum.

V rámci všeobecných odporúčaní pre učiteľov k realizácii debát s mládežou so sluchovým postihnutím mali učitelia navrhnutých desať typov debát na realizáciu spolu s diskúsiou a vysvetlením ich špecifik. V rámci testovania, poznajúc podmienky skupiny, sa mohli rozhodnúť, na základe akého typu debaty budú hodiny viesť. Jednoznačne najpopulárnejšia bola debata „pre a proti“, na základe ktorej sa uskutočnilo 32 vyučovacích hodín. Môže to byť spôsobené jednoduchosťou tejto formy diskusie a prispôsobivosťou, ktorú prináša. Spočíva v rozdelení triedy na dve skupiny charakterizované približnými číslami. Jeden z tímov je „za“ druhý „proti“ téze formulovanej na začiatku. Tému (tému) debaty uvádza učiteľ včas, čo umožňuje stranám pripraviť sa na prezentáciu a obhajobu vlastného stanoviska. Je na učiteľovi, či sa žiaci pripravujú na debatu na hodine alebo v rámci vlastnej práce. V rámci tohto typu debaty môžu byť účastníci zaradení do tímu obhajujúceho konkrétnu pozíciu na základe náhodného, zámerného zadania alebo výberu strany študenta. Je tiež možné, že študenti v štádiu prípravy na diskúziu nevedia, na ktorej strane budú, a preto by mali analyzovať pozície: „za“ a „proti“ predloženej práci. Tohto typu debaty sa môže zúčastniť celá trieda, okrem voliteľne menovanej poroty, ktorá rozhodne, ktorá strana vyhrá. Je tiež možné obmedziť veľkosť tímov a poveriť menej angažovaných študentov úlohou hlasujúceho publika. Ak sú do debatných tímov zapojení všetci študenti, učiteľ by mal rozhodnúť o víťazstve jednej zo strán a zároveň zhrnúť debatu. Pri tejto metóde môže byť určený aj predseda/maršál, ktorý bude dohliadať na priebeh rozpravy, inak by túto úlohu mal vykonávať učiteľ. V diskusii „za a proti“ je v prípravnej fáze zvykom zadávať konkrétne úlohy jednotlivým študentom, napríklad predniesť argument alebo položiť otázku oponentom. V priebehu tejto debaty sa strany môžu odvolávať na svoje vyhlásenia, klásť otázky a odpovedať na ne alebo sa vyhýbať odpovediam.

Graf 6. Typ diskusií, na základe ktorých boli testované didaktické materiály vyvinuté v rámci projektov
N=60

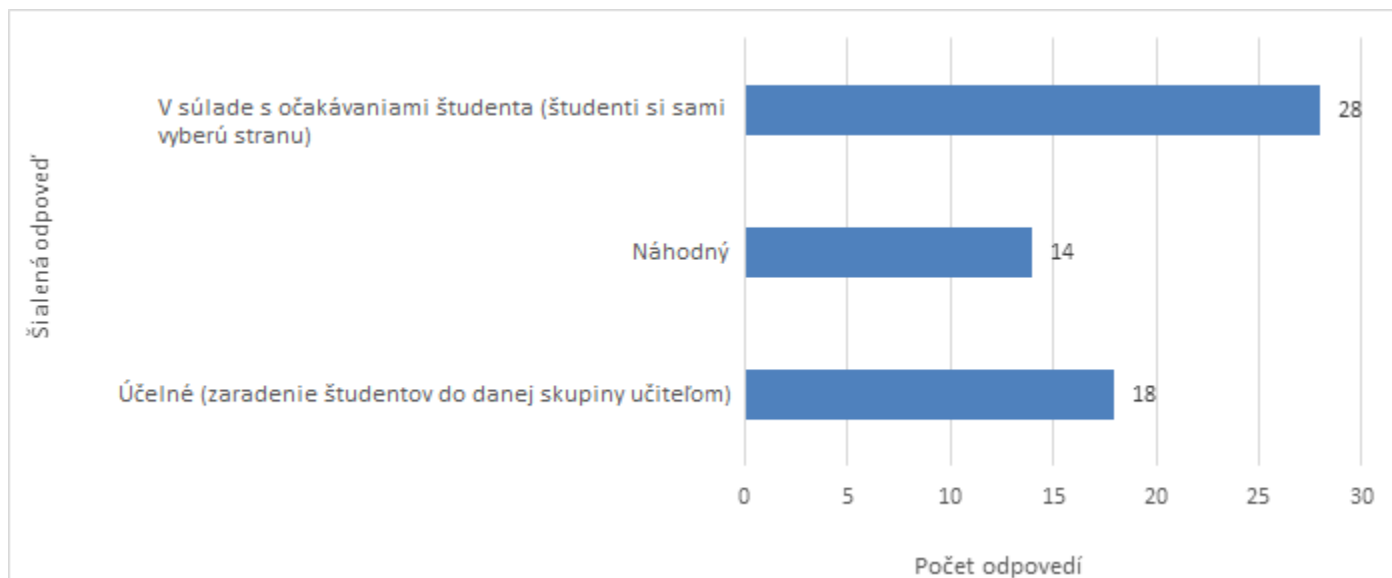
Zdroj: vlastný výskum.

Druhou najčastejšie volenou formou diskusie, na základe ktorej sa testovalo, bolo verejné fórum. Tento typ diskusie napodobňuje tradičné zhromaždenia, na ktorých diskutujú len tí, ktorí chcú vystúpiť. Vedenie tejto rozpravy si vyžaduje vymenovanie predsedu, ktorý bude jej priebeh moderovať a označovať študentov, ktorým udelí slovo – navrhuje sa, aby túto úlohu plnil učiteľ. Tento typ debaty umožňuje rozdelenie triedneho priestoru na zástancov, neutrálnych a odporcov prezentovanej tézy. Navrhuje sa, aby boli stoličky usporiadané do tvaru U tak, aby nerozhodnutí sedeli oproti učiteľke, pričom tí, ktorí obhajujú prácu, sú po jej pravici a jej oponenti po jeho ľavici. Študenti si počas debaty môžu zmeniť sídlo, čo má ilustrovať zmenu ich názorov na diskutovanú tému.

V rámci testovania boli viackrát použité aj: diskusia pod holým nebom, panelová debata, bodovacia debata, okrúhly stôl. Učitelia občas vychádzali z oxfordskej debatnej metodológie, spontánnej argumentácie alebo akvária. Žiadny učiteľ sa nerozhodol viesť sokratovskú diskusiu. Počet uskutočnených hodín rozdelených podľa typu diskusie je uvedený v grafe 6.

Dôležitou premennou pri realizácii vyučovacích hodín na základe debatnej metódy je spôsob výberu žiakov do skupiny reprezentujúcej konkrétnu pozíciu. Môže byť v súlade s názormi a preferenciami študenta, účelová – zaradovanie účastníka do danej skupiny učiteľom na základe akýchkoľvek kritérií alebo náhodná. V rámci testovania metódy bol najčastejšie využívaný výber účastníkov do skupiny v súlade s očakávaniami študentov, rozdelenie realizovaných debát z hľadiska spôsobu výberu strany zastupovanej študentmi uvádzame v Graf 7.

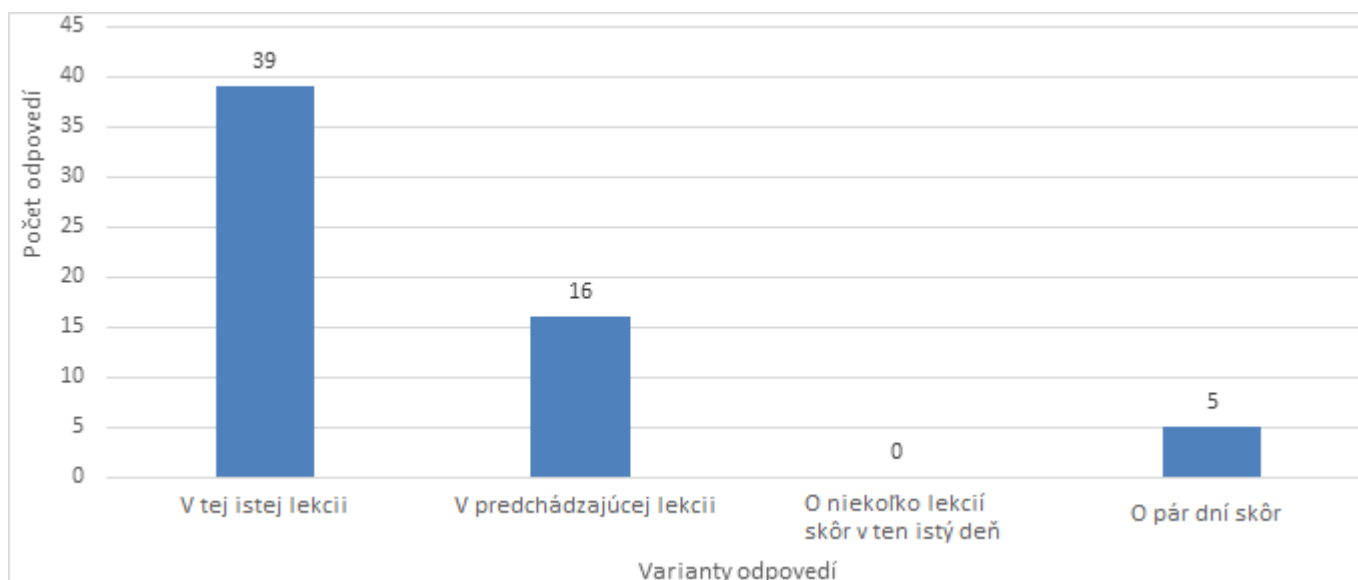
Graf 7. Rozdelenie uskutočnených debát z hľadiska výberu študentov na stranu debaty N=60

Zdroj: vlastný výskum.

Typ debaty, jej téma a učebné potreby žiakov sú premenné, ktoré by mal učiteľ brať do úvahy pri prezentovaní témy debaty. Je možné ho odkomunikovať niekoľko dní pred vyučovacou hodinou – aby sa žiaci stihli pripraviť a oboznámiť sa s predmetom vyučovacej hodiny. V iných prípadoch môže učiteľ rozhodnúť, že tému rozpravy prednesie až na hodine, na ktorej sa má konať. V prípade absolvovaných hodín bola táto forma prezentácie témy diskusie dominantná. Asi tucet učiteľov sa rozhodlo oznámiť tému debaty na skoršej hodine, čo pravdepodobne súviselo s časom, ktorý potrebovali študenti na prípravu konkrétnych argumentov. Témy piatich diskusií boli študentom oznámené niekoľko dní predtým (pozri obrázok 8).

Graf 8. Moment, kedy bola téma rozpravy prezentovaná študentom N=60

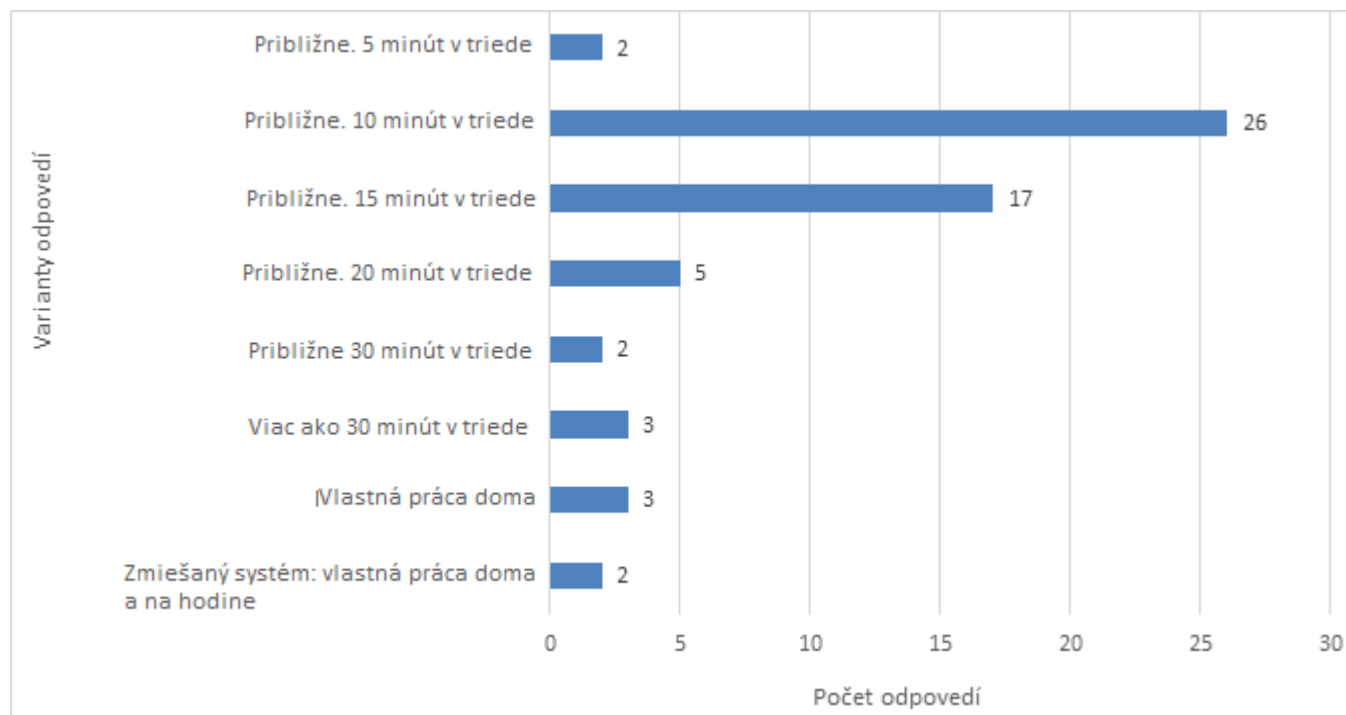
Zdroj: vlastný výskum.

Moment, keď bola téma debaty prezentovaná, určil čas, ktorý mali študenti na to, aby sa na ňu pripravili. Ak bola téma oznámená niekoľko dní vopred, učiteľ mohol očakávať, že sa na ňu žiaci pripravia sami doma (3 debaty), alebo si bez ohľadu na to vyčlenia v triede dodatočný čas na prípravu na zadanú

úlohu (2 diskusie). V procese testovania mali študenti najčastejšie (26 implementácií) určený čas na prípravu na debatu, t.j. cca 10 minút. O niečo menej často (17-krát) mali študenti možnosť pripravovať sa trochu dlhšie, asi 15 minút. Dlhšie prípravy (nad 30 minút) prebiehali vtedy, keď vyučovacie hodiny mali viac ako jednu vyučovaciu jednotku, hoci táto možnosť bola využitá len 3-krát. Rozdelenie vedených debát z hľadiska času stráveného prípravou študentov je uvedené v grafe 8.

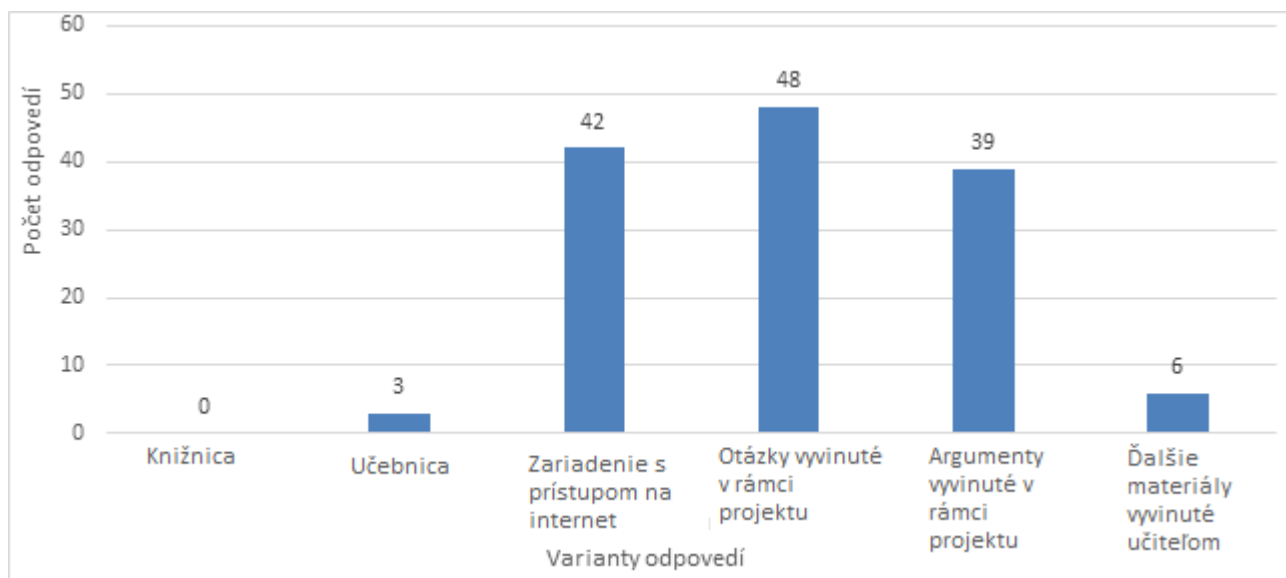
Graf 8. Miesto a čas pre študentov, aby sa pripravili na debatu

Zdroj: vlastný výskum.

Učítelia by im v rámci prípravy na diskusiu mohli umožniť využívať rôzne zdroje. Najviac (48) študentov použilo vodiace otázky vypracované pre každú tému, čo im umožnilo pozrieť sa na tému z rôznych uhlov pohľadu. Veľmi často (42-krát) žiaci pri príprave používali zariadenia s prístupom na internet. O niečo menej často (39-krát) mali študenti argumenty pre konkrétnu pozíciu, vyvinuté v rámci projektu. Šesťkrát učiteľ zodpovedný za triedy vytvoril ďalšie vlastné materiály, ktoré pomôžu študentom pripraviť sa na hodiny. Prostriedky, ktoré mohli žiaci využiť vo fáze prípravy na debatu, sú uvedené v grafe 9. Využitie návodných otázok na hodine potvrdzujú aj odpovede žiakov, ktorí správne vyplnili dotazníky, pretože prevažná väčšina z nich uviedla, že počas prípravy na debatu použili otázky poskytnuté učiteľom (pozri obrázok 10).

Graf 9. Zdroje, ktoré môžu študenti použiť na prípravu na diskusiu N=60

Zdroj: vlastný výskum.

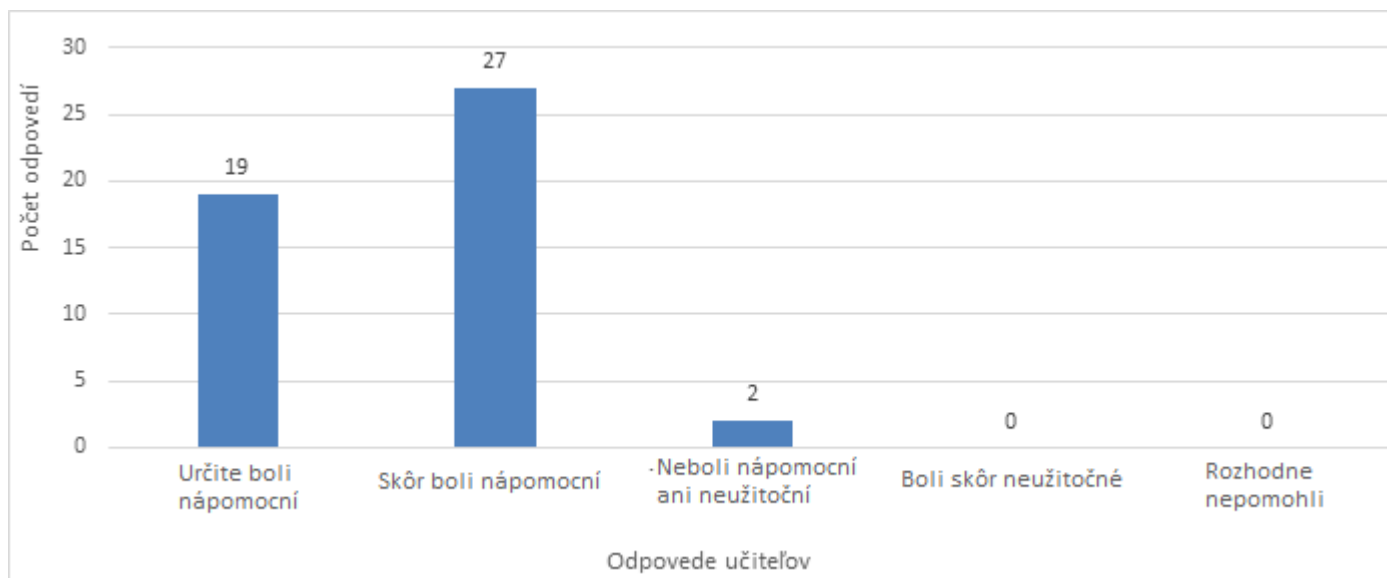
Wykres 10. Využitie otázok študentov poskytnutých učiteľom v rámci prípravy na diskusiu

Zdroj: vlastný výskum.

Učitelia, ktorí poskytli študentom v rámci testovania vypracované vodiace otázky, boli požiadaní, aby ich zhodnotili z hľadiska ich užitočnosti, čo umožnilo účastníkom riadne sa pripraviť na diskusiu. Väčšina respondentov ich považovala za rozhodne a skôr užitočné (pozri obrázok 11).

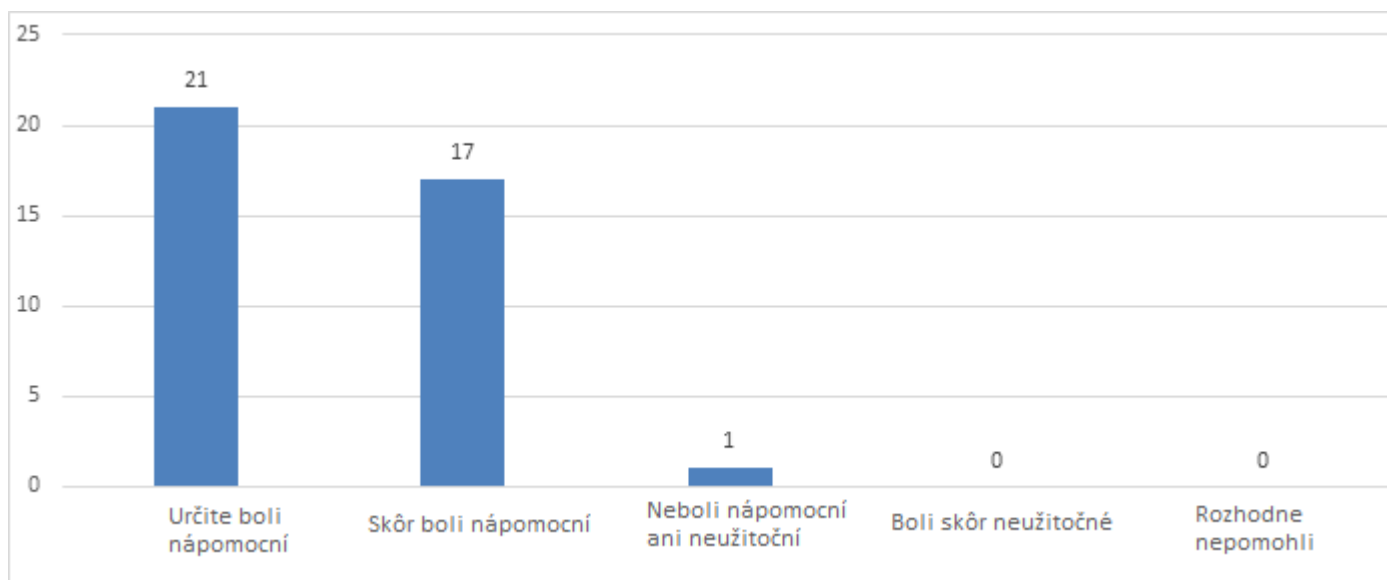
Graf 11. Hodnotenie miery užitočnosti otázok vypracovaných v rámci projektu ako faktor umožňujúci študentom pripraviť sa na diskusiu N=48

Zdroj: vlastný výskum.

Podobné rozloženie názorov bolo získané analýzou užitočnosti argumentov pripravených v rámci projektu, potvrdzujúcich konkrétne stanoviská pri diskusii strán. V prípadoch, keď boli študentom k dispozícii, väčšina učiteľov ich hodnotila ako určite a skôr užitočné (pozri obrázok 12).

Graf 12. Hodnotenie miery užitočnosti argumentov vypracovaných v rámci projektu pre študentov, potvrdzujúcich konkrétne postoje diskutujúcich strán N=39

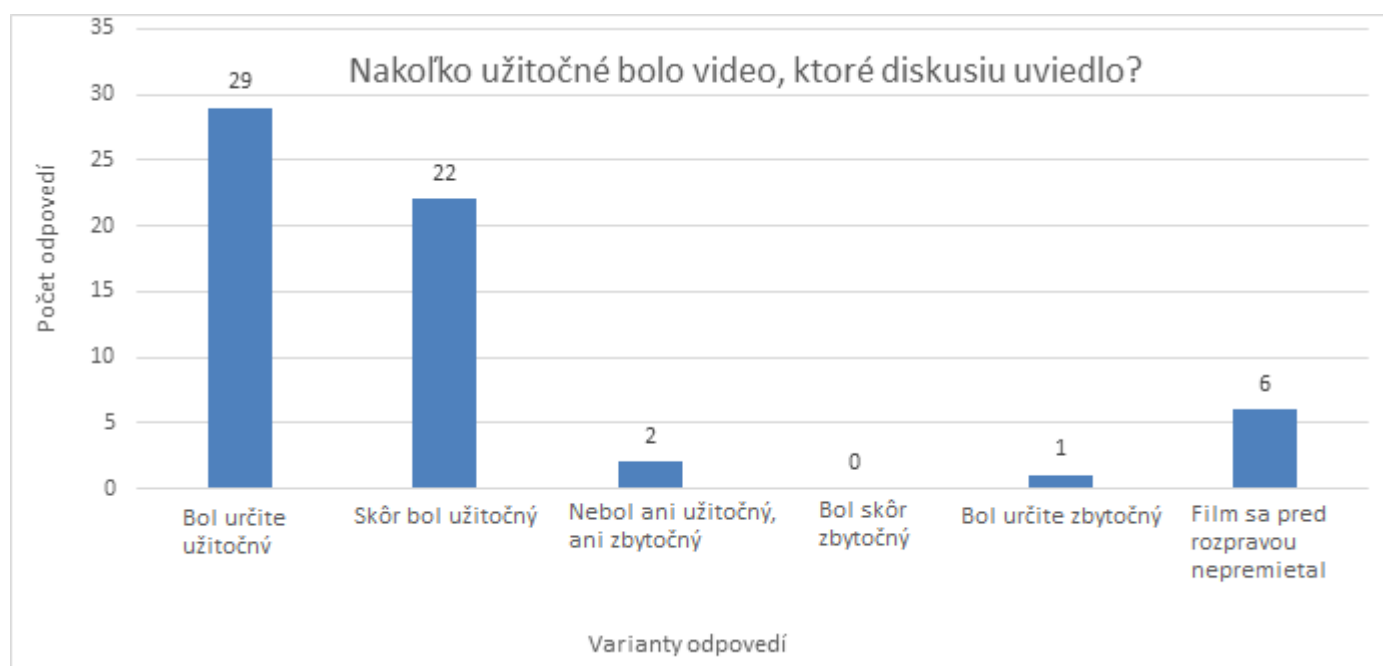

Zdroj: vlastný výskum.

V rámci projektových materiálov dostali učitelia aj videá približujúce predmet debaty, s ktorými mohli voľne disponovať podľa svojho uváženia. Vo videách vystupovali nepočujúci herci a filmy boli preložené do národných jazykov a prepísané. Účastníkov hodiny mali oboznámiť s problematikou, o ktorej sa počas debaty hovorilo. Učitelia v rámci hospitačného dotazníka na vyučovacej hodine hodnotili užitočnosť vypracovaných videomateriálov k jednotlivým, absolvovaným témam. Najväčšia skupina, až 29

učiteľov, si všimla, že film je „určite užitočný“ nástroj podporujúci oboznámenie študentov s témou debaty. V prípade 22 vyučovacích hodín bol video materiál hodnotený ako „skôr užitočný“, iba raz učiteľ, ktorý hodinu viedol, povedal, že video je „určite zbytočné“. Za zmienku tiež stojí, že učitelia nie vždy počas vyučovania používali pripravené videomateriály (pozri graf 13).

Graf 13. Posúdenie užitočnosti filmov uvádzajúcich tému diskusie N=60

Zdroj: vlastný výskum.

Učiteľ tiež mohol pridelovať úlohy študentom, zvoliť porotu, vybrať víťaza a zhrnúť diskusiu. Zozbieraný empirický materiál nám umožňuje všimnúť si, že v prípade väčšieho počtu debát nebola vymenovaná porota (pozri obrázok 14).

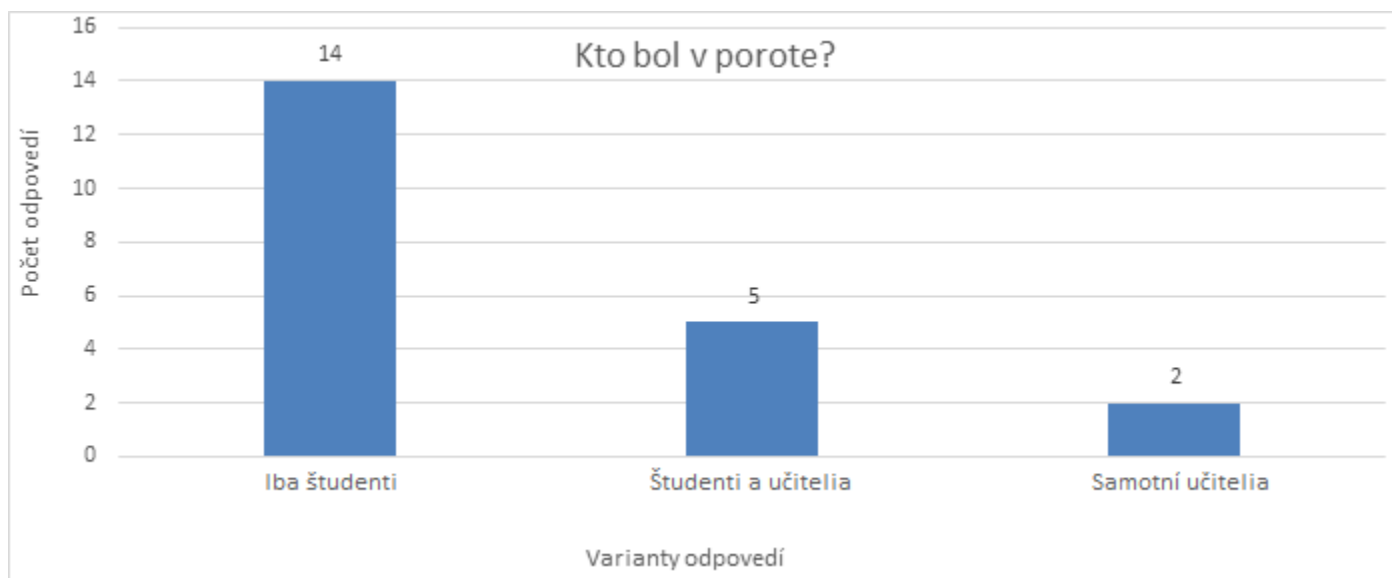
Graf 14. Prax menovania poroty v rámci testovania učebných materiálov vyvinutých v rámci projektu N=60

Zdroj: vlastný výskum.

V prípade menovania poroty ju najčastejšie tvorili samotní študenti, menej často študenti a učitelia, ojedinele len učitelia (pozri obrázok 15).

Graf 15. Zloženie poroty počas diskusií N=21

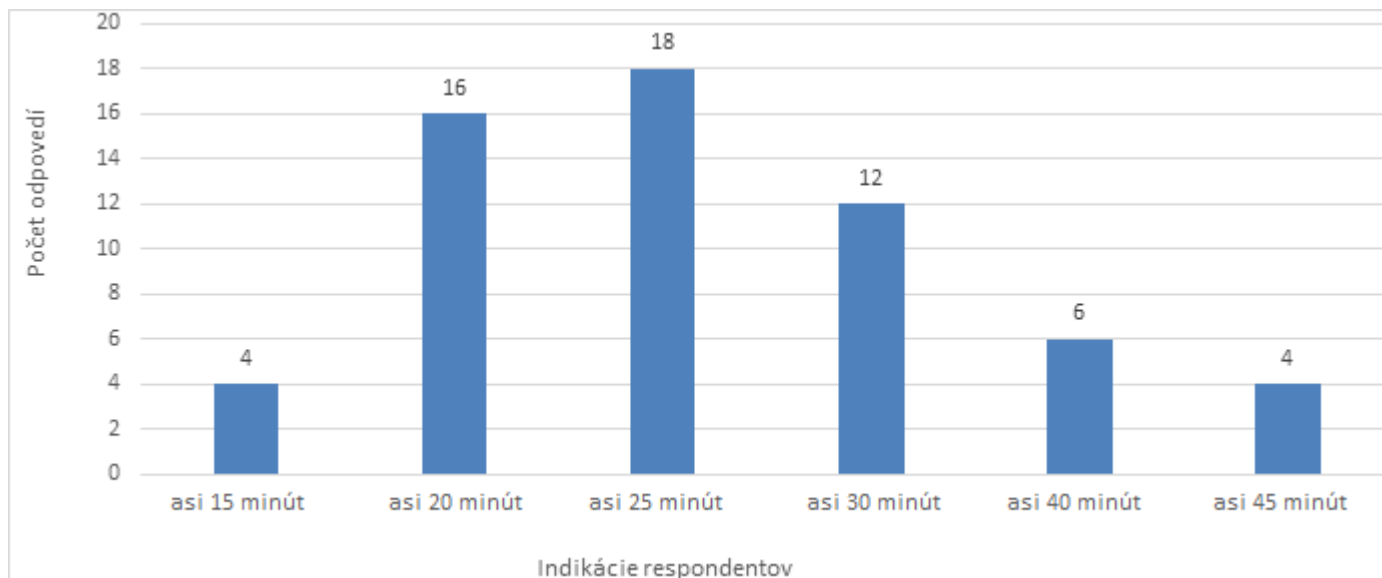
Zdroj: vlastný výskum.

V prípade 28 uskutočnených diskusií bol vymenovaný maršál/predseda. Bohužiaľ, len niekoľko učiteľov (8 ľudí) vysvetlilo úlohu maršala v dotazníku na pozorovanie vyučovacích hodín. V troch prípadoch bola jeho úloha zameraná na udelenie hlasu diskutujúcim stranám a moderovanie diskusie. Traja učitelia tiež upozornili, že úlohou predsedu bolo prezentovať hlavnú tézu diskusie. V dvoch prípadoch rozhodoval o víťazstve v diskusii maršal. Čo je dôležité, bez ohľadu na menovanie maršala, v prípade 56 debát, kto ich moderoval, bol učiteľ a len v 4 prípadoch študent.

Učitelia testujúci metódu v rámci pozorovacieho dotazníka hodiny uviedli čas hlavnej časti debaty, chápanej ako čas od začiatku debaty, vrátane prezentácie stanovísk, argumentácie, vyjadrení žiakov, odpovedí na otázky, protiargumenty a závery, bez hlasovania a zhrnutia rozpravy. Dĺžka takto chápanej debaty oscilovala v priemere v rozmedzí 20 až 30 minút. V prípade 18 diskusií to bolo 25 minút a 16-krát približne 20 minút. Debaty kratšie ako 20 minút, a dlhšie ako 40 minút, boli zriedkavé. Rozdelenie vedených debát podľa dĺžky ich hlavných častí je uvedené v grafe 16. Dôležité je, že väčšina učiteľov, ktorí debatu sledovali, uviedla, že tento čas je dostatočný, iba dvaja pedagógovia ho považovali za príliš krátky a jeden považoval za je to príliš krátke, príliš dlhé.

Zozbieraný empirický materiál ukazuje, že vo väčšine debát (43-krát) bol vybraný víťaz (strana, ktorá vyhrala debatu). V iných prípadoch učitelia uviedli, že nebola zvolená žiadna víťazná strana (13-krát) alebo že všetci vyhrali, pretože sa naučili a rozumeli argumentom druhej strany (4 názny). Žiaľ, učitelia, ktorí vyhlásili, že hodina ukázala víťaznú stranu, nie vždy vysvetlili, ako sa to podarilo. Najčastejšie podľa pedagógov, ktorí to opísali, o víťazoch rozhodovali samotní študenti v procese hlasovania, čo bolo v 14 debatách. V prípade 11 vyučovacích hodín rozhodovala o víťazovi porota a v 10 debatách vyučujúci..

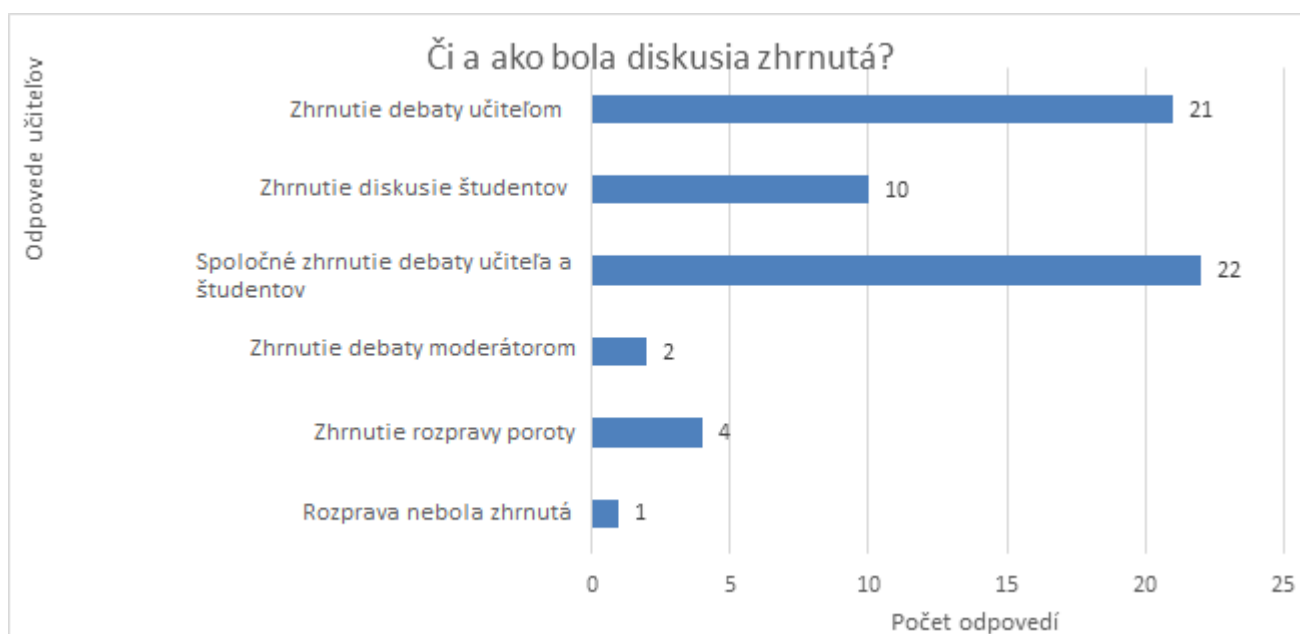
Graf 16. Trvanie hlavnej časti rozpravy N=60

Zdroj: vlastný výskum.

Na základe zozbieraných dotazníkov na pozorovanie lekcií je možné vidieť, že všetky debaty okrem jednej boli zhrnuté. Najčastejšie to robil učiteľ spolu so žiakmi (22-krát) a sám učiteľ (21 debát). Nechýbali ani debaty, ktoré zhrnuli samotní študenti (10 debát) alebo porota (4 prípady). Rozdelenie vedených diskusií podľa osôb, ktoré ich sumarizujú, je uvedené v grafe 17.

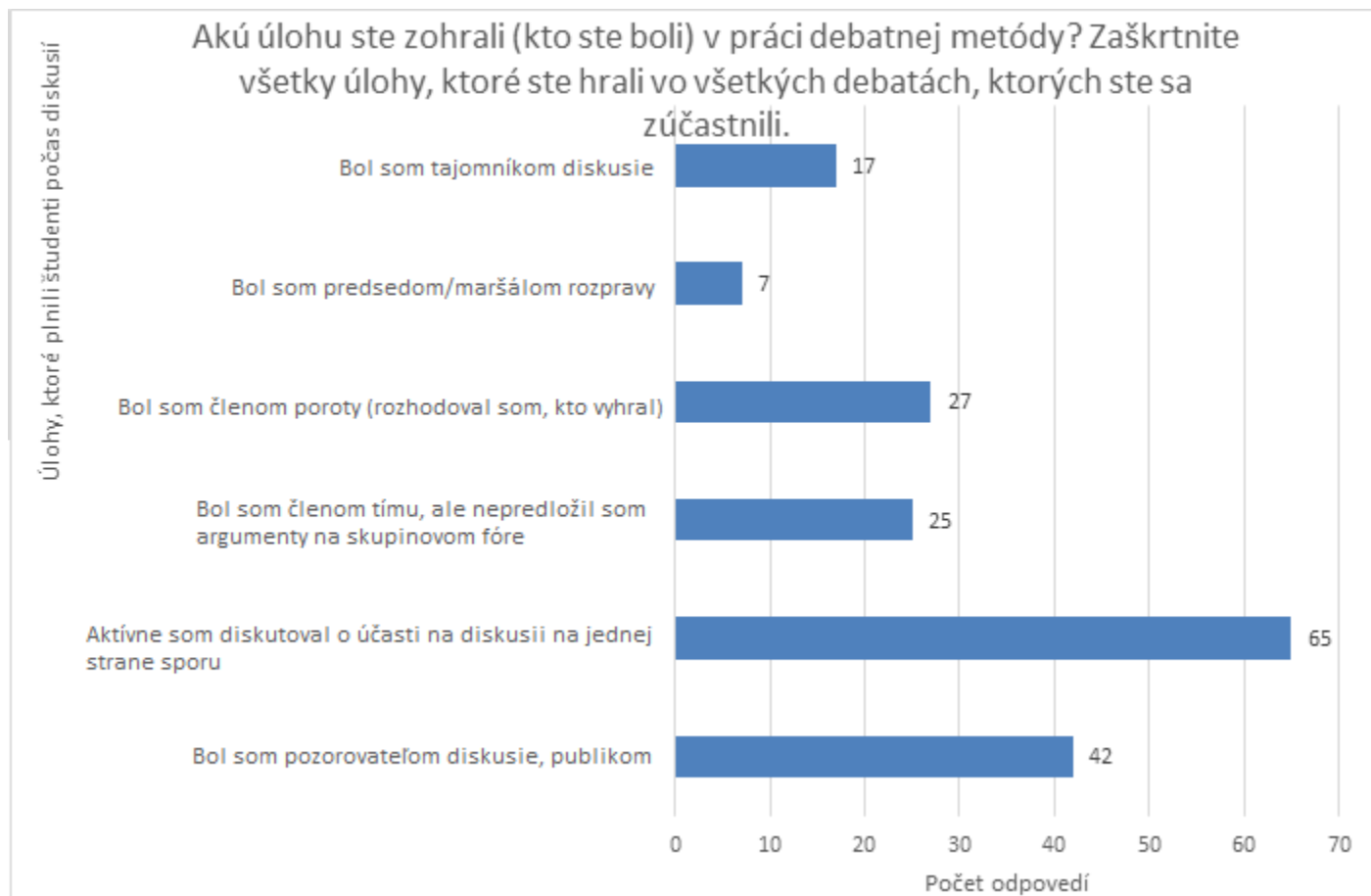
Graf 17. Forma zhrnutia ukončených debát N=60

Zdroj: vlastný výskum.

Vzhľadom na obmedzený počet študentov v inštitúciách, kde sa testovali materiály vyvinuté v rámci projektu, sa tí istí študenti zúčastňovali rôznych debát, čo im dávalo príležitosť vykonávať v nich rôzne úlohy a úlohy. Prieskum uskutočnený medzi mladými ľuďmi zúčastňujúcimi sa na diskusiách ukazuje, že najväčšie percento študentov, ktorí správne dokončili výskumný nástroj, aktívne diskutovalo a zúčastnili sa diskusie na jednej zo strán sporu (pozri obrázok 18). Niektorí študenti plnili aj iné úlohy, boli publikom diskusie (42 osôb), plnili funkcie v porote, boli tajomníkom či predsedom komisie. Medzi študentmi boli aj takí, ktorí ako členovia tímov nepredložili argumenty na fóre skupiny.

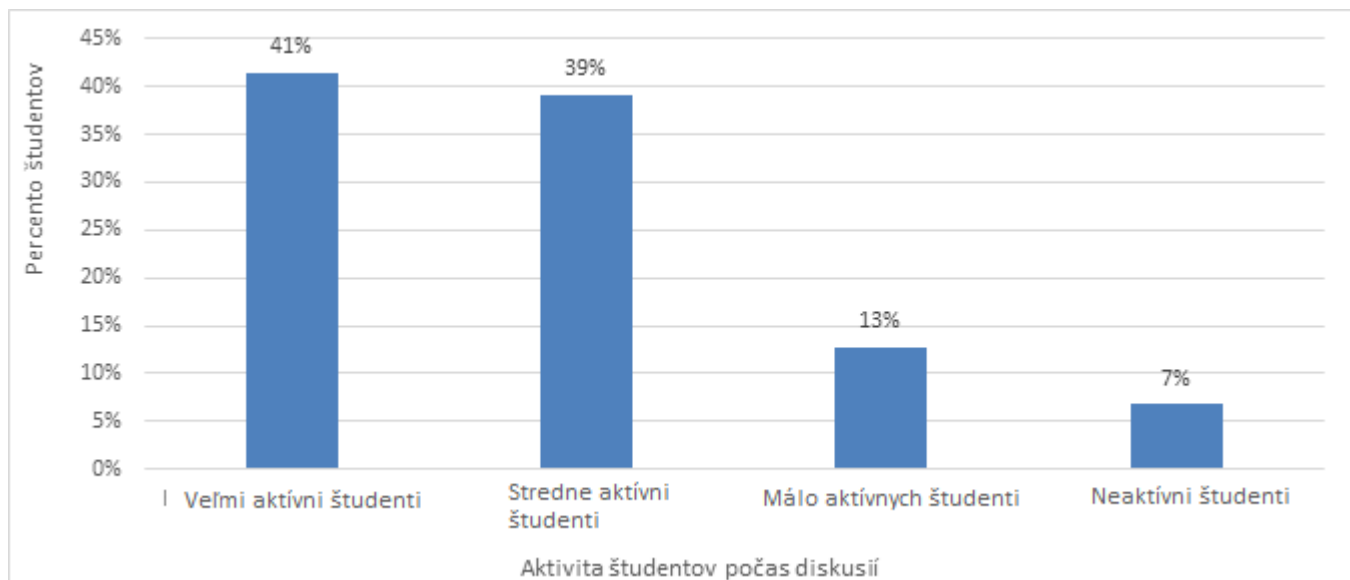
Graf 18. Úlohy, ktoré žiaci plnili počas vyučovacej hodiny na základe debatnej metódy N=95

Zdroj: vlastný výskum.

Vykonané pozorovania vyučovacích hodín ukázali, že študenti preukázali uspokojivú účasť na hodinách vedených debatnou metódou. V rámci pozorovacích dotazníkov boli učitelia požiadaní, aby uviedli počet veľmi, mierne a neaktívnych žiakov a pasívnych žiakov. Zo zozbieraného materiálu vyplynulo, že 41 % účastníkov debaty bolo veľmi aktívnych a 39 % stredne aktívnych, iba 7 % študentov nevyvíjalo žiadnu aktivitu v súvislosti s priebehom hodiny. Zozbierané percentuálne rozdelenie pozorovaných študentov pracujúcich s metódou debaty je uvedené v grafe 19.

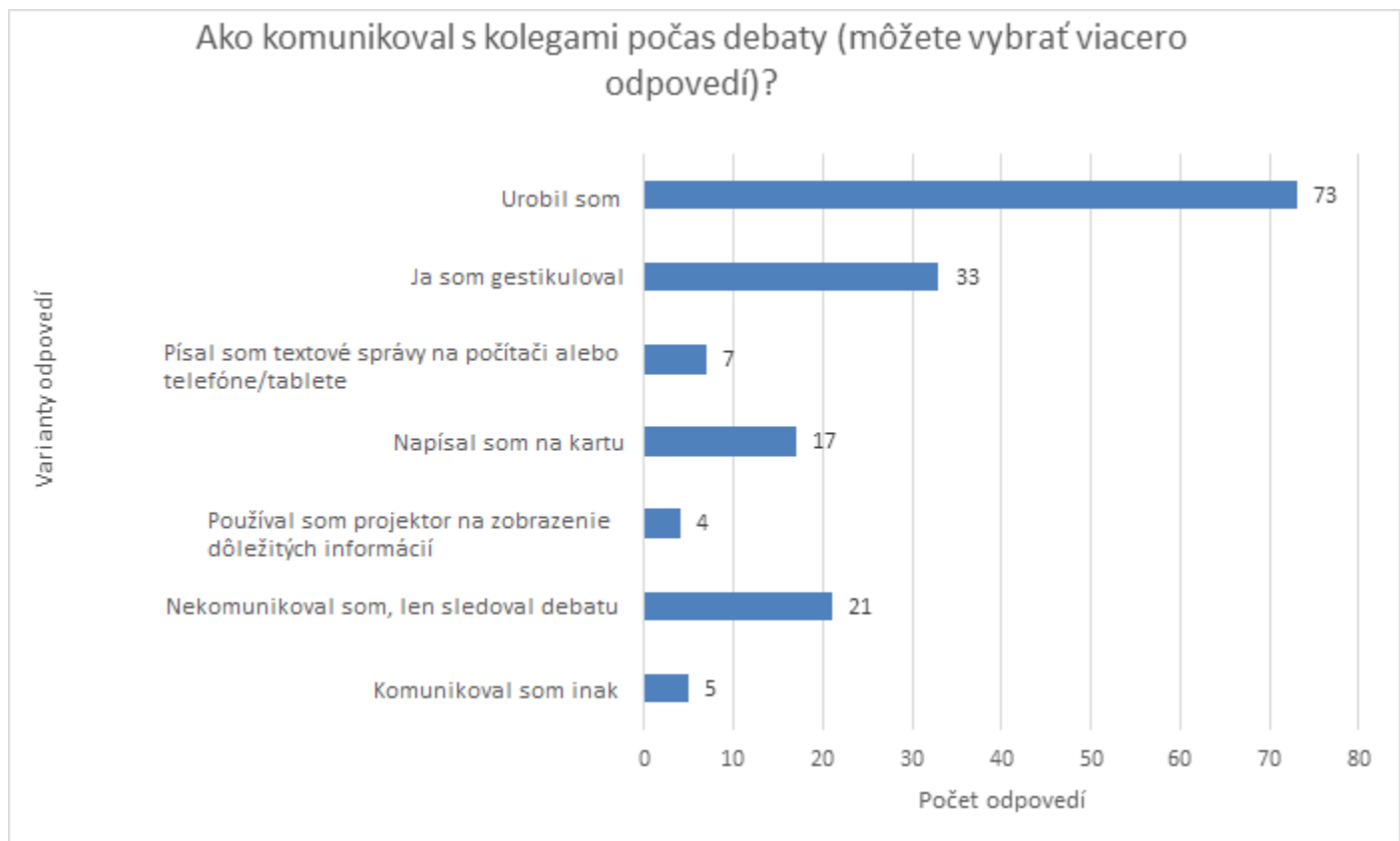
Graf 19. Postoj študentov počas vyučovacích hodín založený na metóde debaty N=261

Zdroj: vlastný výskum.

Prieskumy uskutočnené medzi študentmi naznačili spôsoby komunikácie, ktoré študenti počas debát používali. Najväčšie percento študentov komunikovalo počas debát hovorením a podpisovaním, niektorí ľudia zaznamenávali svoje postrehy a argumenty (pozri obrázok 20). Medzi respondentmi boli aj študenti, ktorí počas debaty nekomunikovali a svoju aktivitu obmedzili na jej pozorovanie, čo je v súlade s pozorovaniami učiteľov..

Graf 20. Spôsoby komunikácie mládeže počas diskusií N=95

Zdroj: vlastný výskum.

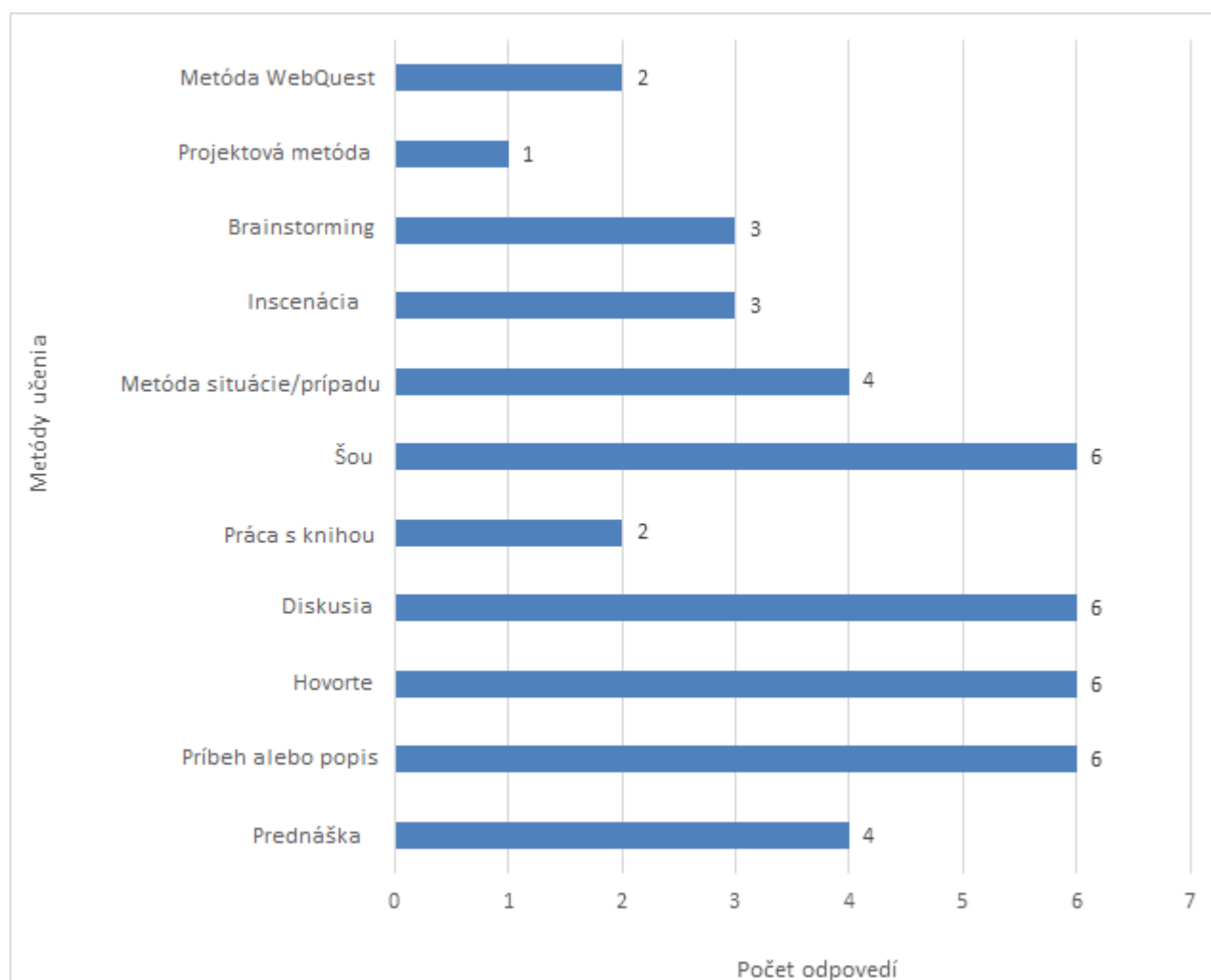

Zhodnotenie užitočnosti vyvinutých vzdelávacích nástrojov vo vzdelávaní ľudí so sluchovým postihnutím vo svetle vlastného výskumu

V rámci realizovaného výskumu bolo diagnostikované, aké vyučovacie metódy používali učitelia, ktorí metódu testovali pri práci so žiakmi so sluchovým postihnutím pred zapojením sa do projektu. Najobľúbenejšie metódy používané 6 učiteľmi boli: demonštrácia, diskusia, rozprávanie, príbeh alebo opis. Ďalšími z hľadiska počtu učiteľov, ktorí ich využívajú, boli tieto metódy: situačná/prípadová, prednášková a ako už bolo uvedené vyššie, debata. Zozbieraný empirický materiál ukazuje, že metóda debaty bola populárnejšia ako brainstorming, práca s knihou, metóda Web Quest či projektová metóda. Využitie didaktických metód pri práci s nepočujúcimi univerzitami pred zapojením sa do projektu medzi učiteľmi prezentuje graf 21.

Väčšina, až 8 učiteľov, uviedla, že používanie aktivizujúcich metód prináša pozitívne didaktické efekty pri práci s nepočujúcimi žiakmi (jeden učiteľ sa v tejto súvislosti nevyjadril). Tento názor dodatočne posilnilo 7 učiteľov, ktorí uznali, že aktivizujúce metódy a techniky podmieňujú lepšie vzdelávacie výsledky žiakov, 4 respondenti považovali tento vplyv za silný, 3 za mierny, zvyšní pedagógovia nemali v tomto smere jasný názor.

Graf 21. Vyučovacie metódy používané učiteľmi pri výučbe osôb so sluchovým postihnutím (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

Dôležitým rozmerom výskumu bolo poznanie názorov učiteľov na efektivitu (užitočnosť) debatnej metódy pri práci s nepočujúcimi žiakmi. Väčšina učiteľov, teda 7, ho v prieskume zhodnotila ako skôr užitočný, zvyšní dvaja označili neutrálne odpovede (podrobné rozloženie odpovedí učiteľov uvádza graf 22). Podobné rozloženie odpovedí sme získali, keď sa učiteľov pýtali na možnosť efektívneho využitia debatnej metódy pri výučbe žiakov so sluchovým postihnutím. Pri interpretácii odpovedí učiteľov si treba uvedomiť, že žiaci so sluchovým postihnutím nie sú len nepočujúci, pretože medzi ich populáciu patria aj počujúci s čiastočnou poruchou sluchu. Jeden testujúci učiteľ bol definitívne presvedčený, že debatnú metódu možno efektívne využiť pri výučbe žiakov so sluchovým postihnutím, ďalších 8 učiteľov s touto tézou súhlasilo v miernej miere, zvyšný jeden respondent sa domnieval, že jednoznačný názor v tomto smere je ťažké sformulovať..

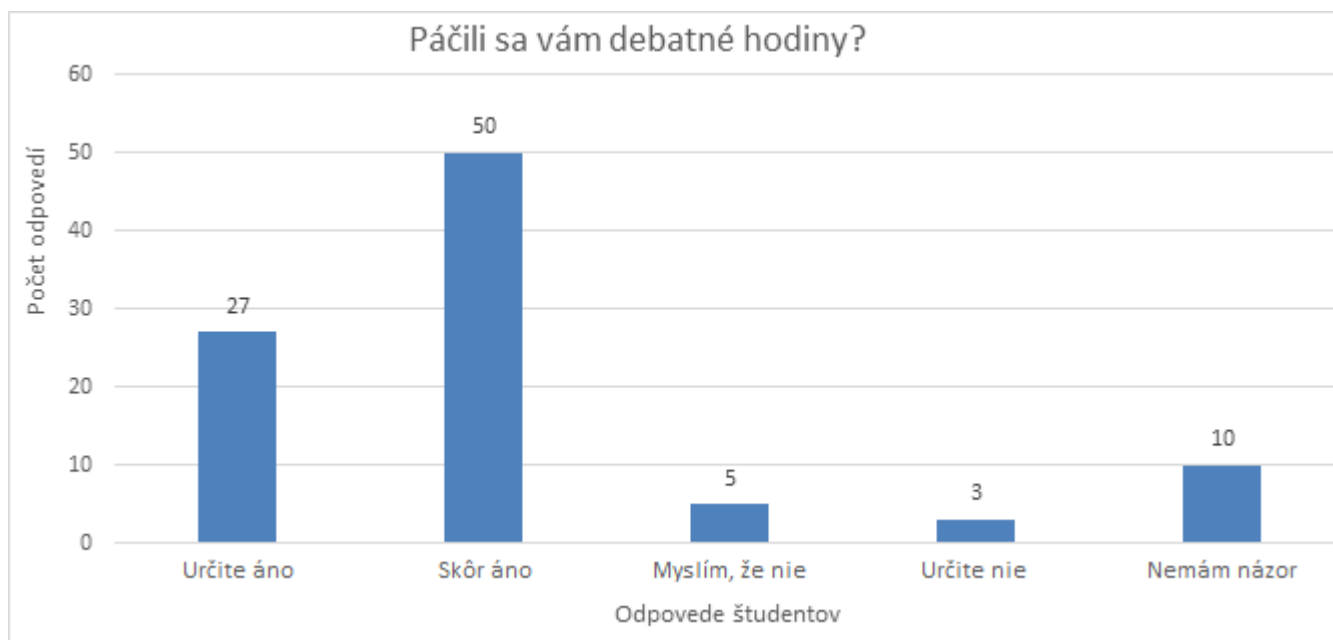
Graf 22. Názory učiteľov na aktivizujúce metódy a techniky ako faktor podporujúci lepšie vzdelávacie výsledky žiakov

Zdroj: vlastný výskum.

Pri hodnotení užitočnosti diskusie ako metódy vzdelávania nepočujúcich sa učitelia pýtali, či sú študenti ochotní na nej pracovať. Väčšina učiteľov uviedla, že to závisí od témy hodín, dvaja uviedli odpoveď niekedy, jeden pedagóg uviedol, že študenti boli vždy ochotní pracovať na základe debatnej metódy. Z názorov žiakov zozbieraných počas prieskumu vyplýva, že skúšaný spôsob práce na vyučovacej hodine sa žiakom páčil. Prevažná väčšina študentov (50 ľudí) vyjadrila miernu spokojnosť s prácou s diskusnou metódou, 27 študentov uviedlo, že sa im hodiny založené na debatách rozhodne páčili. Len málo zástupcov detí a mládeže vyjadrilo svoju nespokojnosť s touto formou vyučovania, podrobné rozloženie odpovedí žiakov uvádza graf 23.

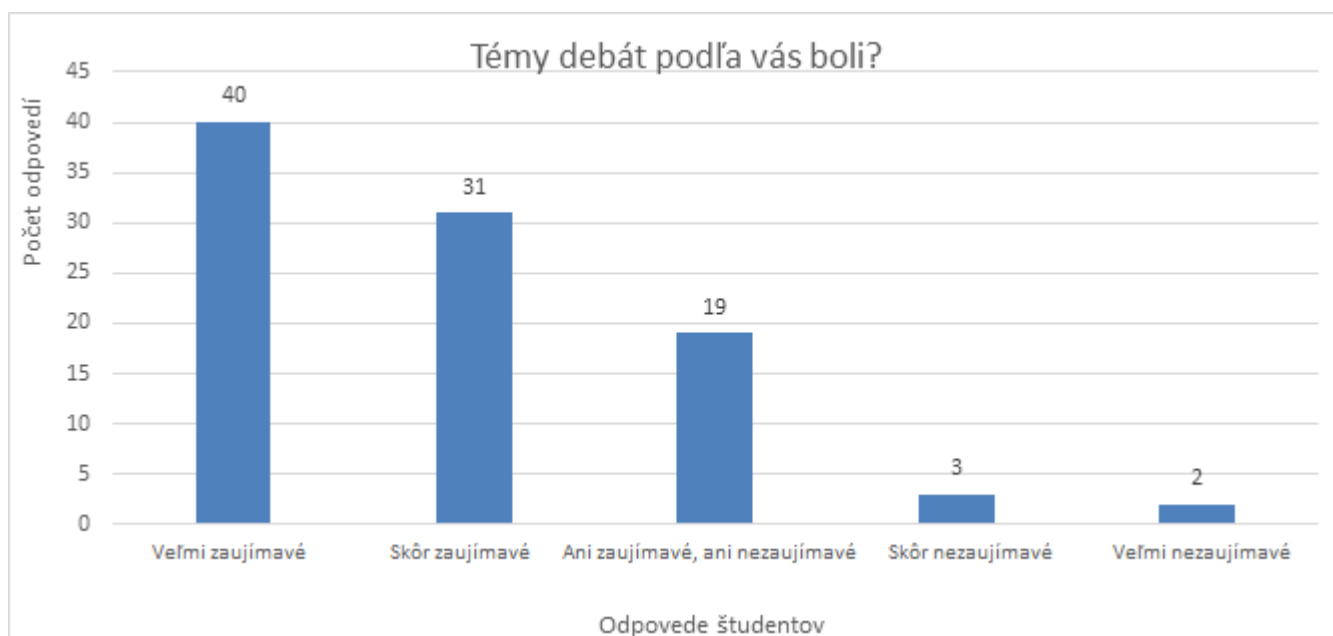
Graf 23. Hodnotenie vyučovacích hodín vedené metódou debaty medzi študentmi (N=95)

Zdroj: vlastný výskum.

V rámci ankety mohli študenti hodnotiť témy debát z hľadiska ich atraktivity. Väčšina z nich ich považovala za veľmi alebo skôr zaujímavé (71 osôb), len päť osôb bolo opačného názoru, zvyšných 19 respondentov vyjadrilo v tomto smere neutrálny názor. Podrobné rozdelenie odpovedí študentov je uvedené v grafe 24.

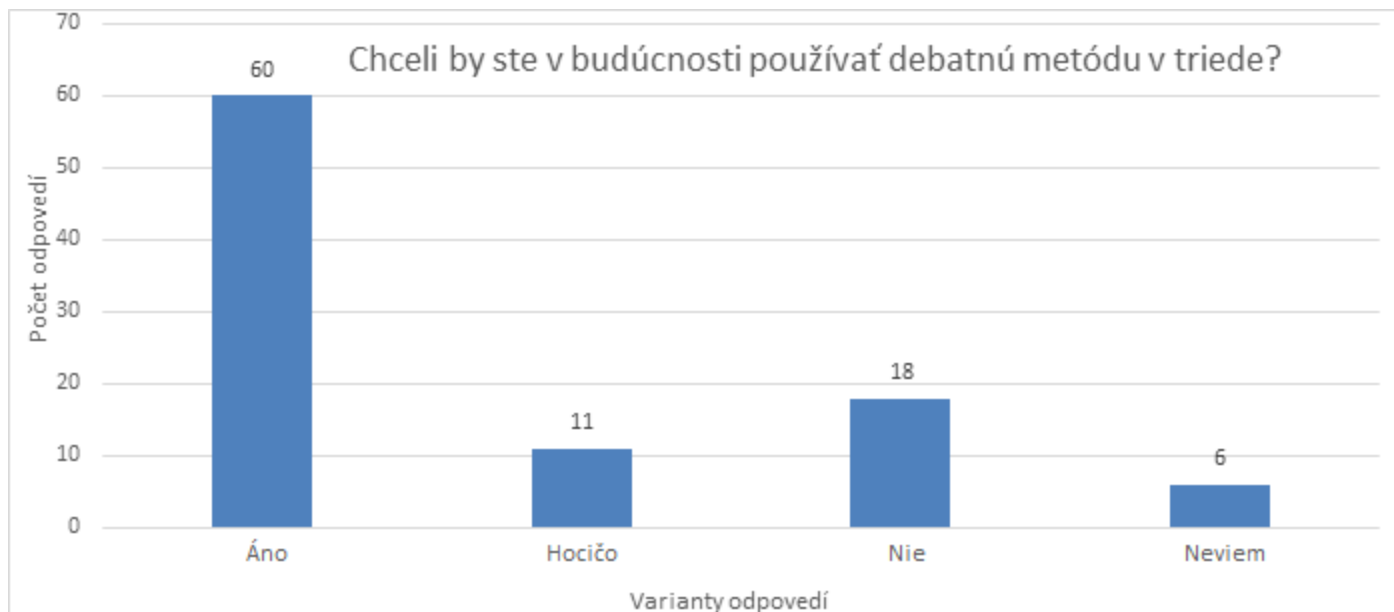
Graf 24. Hodnotenie vyučovacích hodín vedené metódou debaty medzi študentmi (N=95)

Zdroj: vlastný výskum.

Positívne prijatie testovaných didaktických materiálov žiakmi potvrdzujú aj ich preferencie ohľadom budúceho využitia debatnej metódy na vyučovacích hodinách. Až 60 študentov chcelo na hodine opäť pracovať na základe debatnej metódy, 18 študentov bolo opačného názoru, 17 vyjadrilo v tomto smere ľahostajnosť alebo nevedelo dať jasnú odpoveď (pozri obrázok 25).

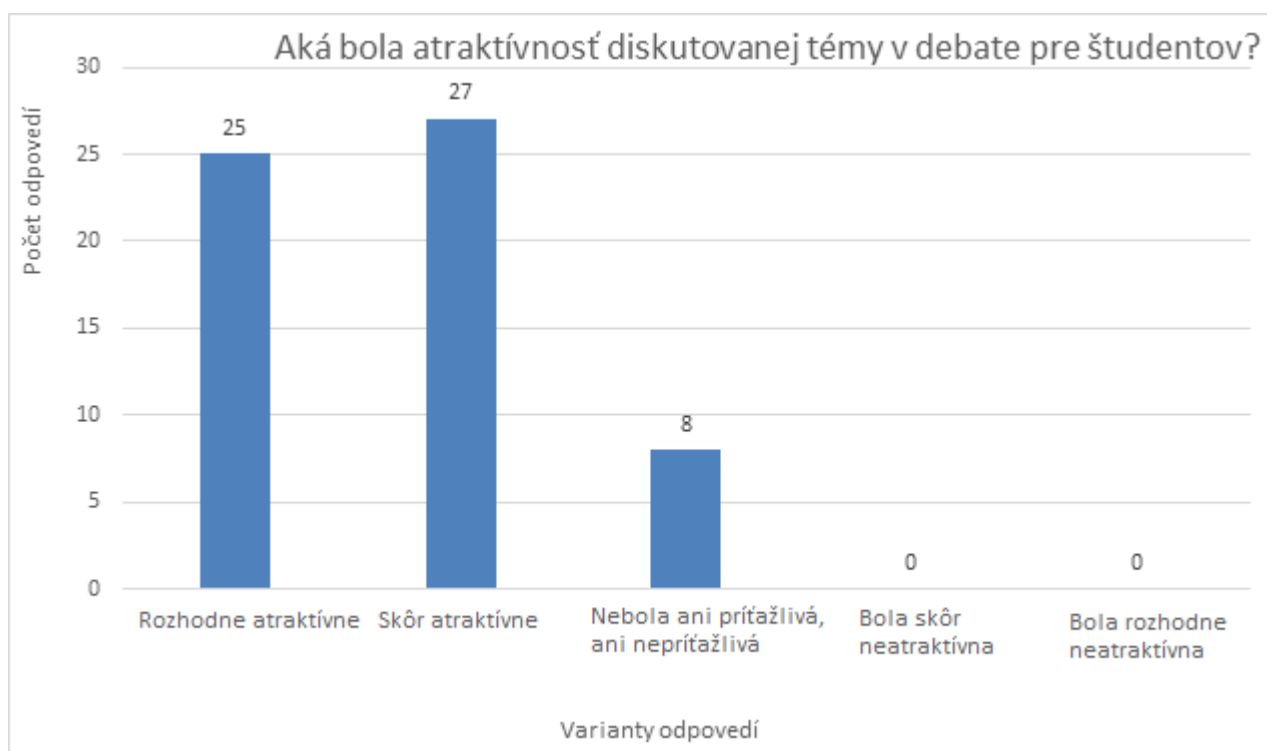
Graf 25. Preferencie žiakov s ohľadom na budúcnosť práce v triede metódou debaty (N=95)

Zdroj: vlastný výskum.

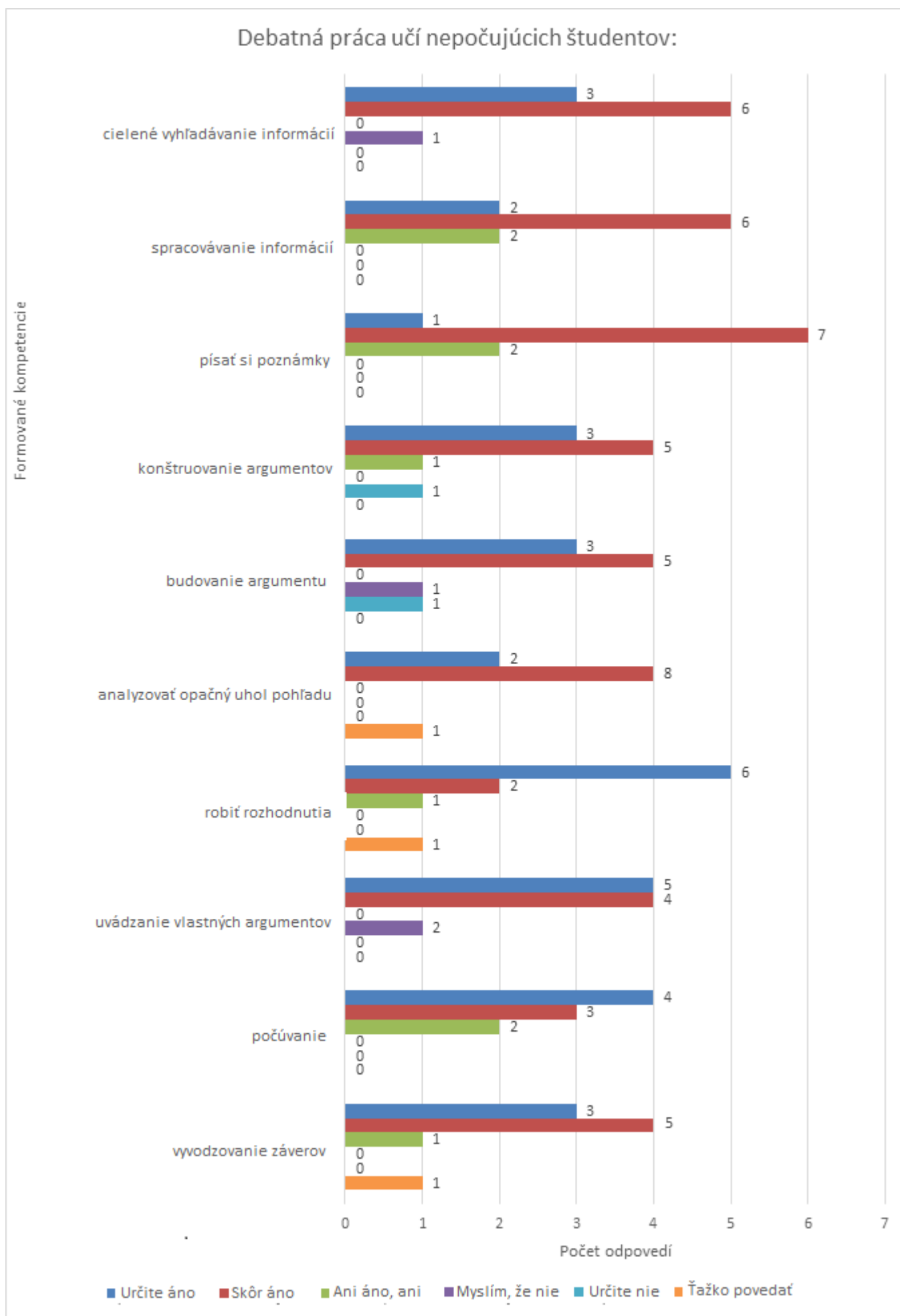
Pozitívny názor študentov na atraktivnosť tém debát potvrdili aj postrehy učiteľov, ktoré boli vyjadrené v dotazníkoch na pozorovanie hodín. V prípade 25 tém učitelia poznamenali, že boli pre žiakov rozhodne atraktívne, 27 bolo hodnotených ako skôr atraktívnych. Dôležité je, že žiadna téma nebola považovaná za neatraktívnu (pozri obrázok 26).

Graf 26. Hodnotenie atraktivity tém debaty pre žiakov na základe pozorovaní učiteľov N=60

Skúsenosti učiteľov získané v priebehu testovania im umožnili posúdiť efektívnosť metódy debaty ako nástroja na formovanie rovnocenných kompetencií žiakov, empirický materiál v tejto súvislosti prezentuje graf 27. Väčšina opýtaných učiteľov uviedla, že debatná metóda učí nepočujúcich a nedoslýchavých: cielené vyhľadávanie informácií, spracovanie informácií, písanie poznámok, vytváranie argumentov, budovanie argumentačnej línie, analýza opačného uhla pohľadu, rozhodovanie, prezentácia vlastných argumentov, počúvanie (poznávanie argumenty druhej strany), vyvodzovanie záverov. Na základe váženého priemeru indícií učiteľov treba poznamenať, že podľa ich názoru metóda debaty veľmi dobre funguje pri rozvíjaní schopnosti rozhodovať sa, prezentovať vlastné argumenty a počúvať (naučiť sa argumenty druhej strany) . Na druhej strane, na základe indícií učiteľov možno predpokladať, že jeho užitočnosť je v rozsahu vyššie uvedených kompetencií najmenšia v prípade formovania schopnosti analyzovať opačný uhol pohľadu a budovať argumentačnú líniu. Tento záver je v súlade so stupňom komplexnosti rozvíjaných kompetencií, je nepochybne jednoduchšie prezentovať argumenty ako budovať súvislú argumentačnú líniu.

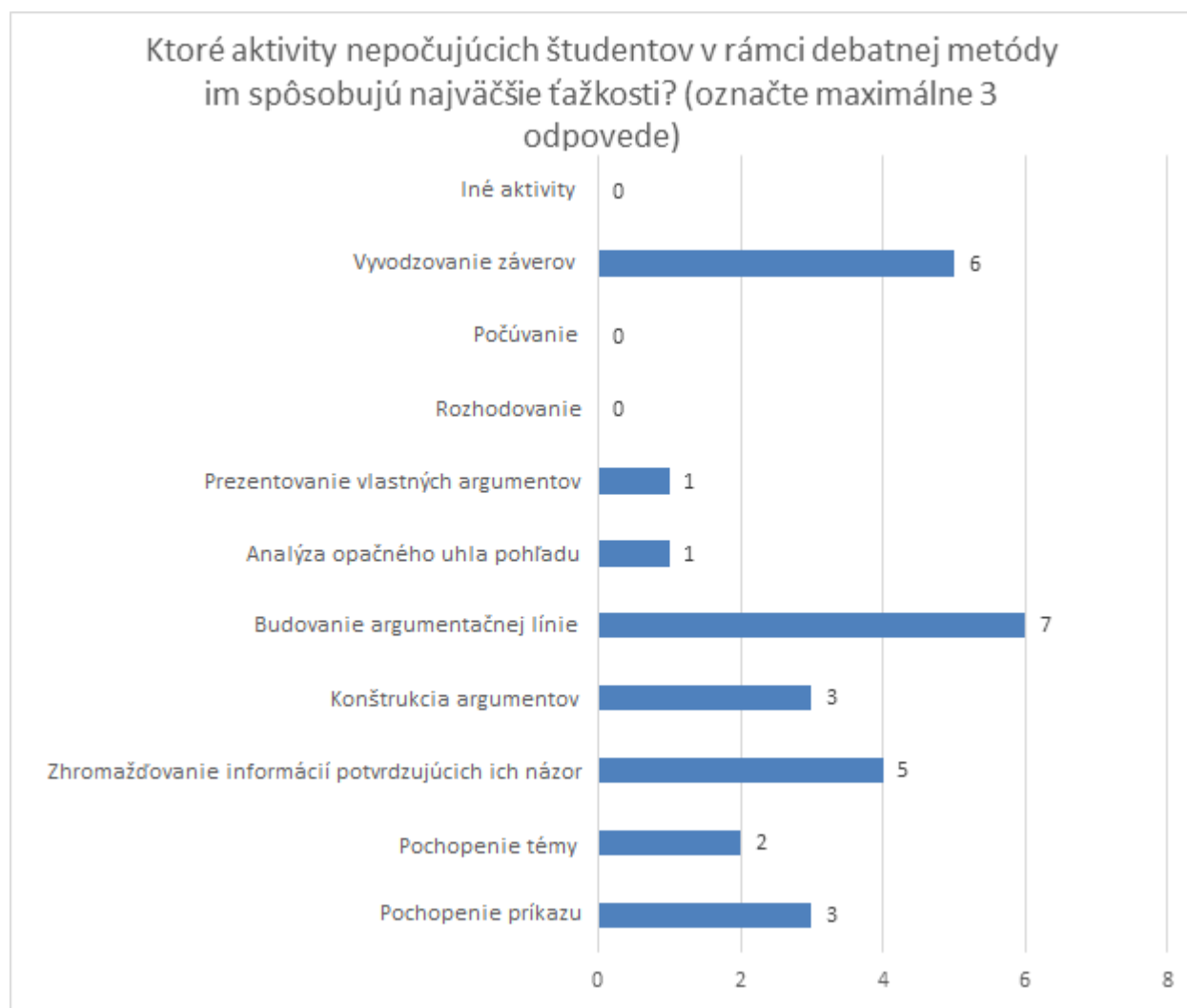
Graf 27. Názory učiteľov na spôsob debaty o jeho efektívnosti pri formovaní rôznych kompetencií žiakov (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

Názory učiteľov na rozvoj špecifických zručností na základe prác debatnou metódou možno čiastočne vysvetliť cez prizmu činností, ktoré nepočujúci žiaci pri práci na testovanej metóde najviac sťažujú. Ako ukazujú názory učiteľov v tejto súvislosti prezentované v grafe 28, najväčším problémom bolo spomínané budovanie argumentácie. Podľa učiteľov išlo o kompetenciu, ktorej rozvoj podľa iba 3 učiteľov určite podporila práca debatnou metódou, a čo je dôležité, dvaja učitelia mali v tomto smere skôr negatívny názor. Zároveň 6 učiteľov usúdilo, že práve s týmto prvkom debatovania majú študenti najväčší problém. Okrem toho by mal byť tento údaj doplnený o názor učiteľov na všeobecnú prípravu nepočujúcich študentov na prezentáciu vlastných názorov a postrehov na fóre. Názory zozbierané v tejto súvislosti naznačovali, že študenti môžu mať problémy s aktívnou účasťou v diskusii, keďže iba jeden učiteľ ohodnotil túto prípravu ako dobrú, päť ako uspokojivú a traja ako neuspokojivú. Porovnanie názorov na kompetencie vyvinuté v diskusii s tými, ktoré robili žiakom najväčšie problémy, a názory učiteľov na všeobecnú prípravu nepočujúcej mládeže na prezentovanie vlastných názorov a postrehov vo fóre môže viesť k záveru, že je debatná metóda, ktorá môže byť nástrojom na budovanie kompenzácií vyskytujúcich sa v tejto skupine ťažkostí a obmedzení.

Graf 28. Činnosti a úlohy, ktoré spôsobujú žiakom najväčšie ťažkosti pri práci debatnou metódou N=10

Zdroj: vlastný výskum.

Podľa učiteľov mali študenti problémy aj s vyvodzovaním záverov a zbieraním informácií potvrdzujúcich ich názor, možno preto, ako sa ukázalo v časti správy venovanej priebehu vyučovacej hodiny, učitelia ochotne využili otázky vypracované v rámci projektu usmerniť prípravu študentov na debatu

a vypracované argumenty potvrdzujúce dôvody daných strán. Bez ohľadu na otázku prieskumu uvedenú v jedálni a 28 aktivít uvedených v tabuľke, ktoré môžu byť pre študentov problematické, sa učitelia pýtali v prieskume všeobecne a v pozorovacom hárku na konkrétnu tému diskusie, aké ťažkosti stretli pri práci s touto metódou. Vzhľadom na otvorený charakter tejto otázky učitelia označili rôzne ťažkosti, ktoré boli preformulované tak, aby nestratili svoj pôvodný význam a tvorili súvislú kategóriu ťažkostí. Ťažkosti, na ktoré učitelia najčastejšie upozorňovali, boli jazykové obmedzenia z hľadiska porozumenia slov a zdrojov slovnej zásoby. To malo za následok zlé pochopenie textu a následne ovplyvnilo priebeh celej diskusie. Ako upozornili samotní učitelia, pri prezentovaní témy debaty a kladení otázok a navrhovaných argumentov museli niekedy dodatočne vysvetliť, o čo v danej argumentácii išlo. Niektorí študenti sa tiež nedokázali na debatu pripraviť sami, hľadali argumenty na obhajobu svojho postoja, v tomto prípade nepomohol ani široko navrhovaný prístup na internet. Týkalo sa to najmä žiakov, ktorí okrem hluchoty mali viacnásobné mentálne postihnutie. V prípade malého percenta debát bola pozorovaná nízka aktivita študentov: niekedy to vyplývalo z nedostatku argumentov a niekedy z nízkej sebaúcty účastníkov lekcie. Ako zdôraznil jeden učiteľ, nepočujúca mládež často neverí vo vlastné sily a v to, že ich hlas sa počíta a bude sa s nimi zaobchádzať s pozornosťou a rešpektom. Hoci pre väčšinu študentov bol rozpracovaný video materiál hodnotným úvodom do témy debaty, našli sa občas študenti, ktorí jej nerozumeli. Ďalším problémom bolo, že študenti sa predtým nezaoberali debatou a ani po podrobnom vysvetlení učiteľa nevedeli, ako má postupovať. Výsledkom bol výber tých typov debát, ktoré mali jednoduchý priebeh. Počas debaty sa stávalo aj to, že žiaci z jedného tímu medzi sebou nekomunikovali, čo malo za následok chaos – všetci chceli rozprávať, niektorí žiaci tiež nechceli počúvať argumenty iných. Problémom bolo aj moderovanie diskusie, často túto úlohu musel prevziať učiteľ, aj keď bol formálne ustanovený maršál. Niektorí slabší žiaci tiež neboli motivovaní vyjadrovať svoj vlastný názor. Posledným problémom, na ktorý učitelia pri sledovaní niektorých debát upozornili, bola otázka výberu víťazov, podkopanie rozhodnutia poroty alebo samotní rozhodovatelia nevedeli zaujať jasné stanovisko. V takýchto prípadoch: buď nebola označená víťazná strana, alebo takéto rozhodnutie podporil vedúci učiteľ.

Hlavným cieľom výskumu bolo zistiť efektivitu využívania debatnej metódy vo výučbe mladých ľudí so sluchovým postihnutím a nepočujúcich. Dôležitým rozmerom tohto cieľa bolo poznanie pozitívnych stránok práce so žiakmi so sluchovým postihnutím na základe debatnej metódy. Okrem uzavretých otázok mali učitelia možnosť otvorene sa k tejto téme vyjadriť aj v dotazníku, ktorý im bol adresovaný, a v dotazníkoch na pozorovanie každej hodiny, ktorú viedli. Učitelia testujúci debatnú metódu poukázali na mnohé výhody metódy pri práci s nepočujúcimi žiakmi, aj keď treba poznamenať, že v jednom z analyzovaných dotazníkov na pozorovanie vyučovacej hodiny učiteľ napísal, že nevidí žiadne pozitívne stránky debatnej metódy. Respondenti vo svojich pozorovaniach najčastejšie poukazovali na to, že debatná metóda formuje schopnosť študentov pracovať samostatne, vrátane zbierania a analyzovania informácií v procese prípravy na vyučovanie alebo na úlohu počas vyučovacej hodiny. Respondenti venovali pozornosť aj rozvoju rétorických schopností, argumentácie, polemiky a kultúry, plnej úcty k ostatným prezentujúcim svoj vlastný názor. Niektorí učitelia spájali tieto zručnosti so široko chápanou medziľudskou komunikáciou, pričom poukazovali na to, že jej rozvoj je obzvlášť dôležitý u mladých ľudí so sluchovým postihnutím, pretože sú často z komunikácie vylúčení. Podľa názoru pedagógov komunikácia a tým aj sociálna inklúzia

prostredníctvom formovania komunikačných kompetencií, vrátane schopnosti prejavíť vlastný názor, silne súvisí so zvyšovaním sebaúcty žiakov, ktorí nemajú často možnosť byť vypočutí s rešpektom. a dôstojnosť. Učitelia sa rozhodli, že hodiny založené na metóde debaty sú vynikajúcim stimulom na zapojenie nepočujúcich mladých ľudí do komunikácie. Formovaním, počas diskusií, modelov otvorenosti a prezentovaním vlastných názorov, majú mladí ľudia šancu ich extrapolovať do iných životných situácií. Postrehy z vyučovacích hodín umožnili pozorovať, že prostredníctvom diskusií sa študenti učia nielen vyjadrovať svoje názory, ale aj počúvať druhých a analyzovať ich argumenty, ktoré často zmenili ich pôvodný uhol pohľadu. Niektorí učitelia poukázali aj na rozvoj analytických zručností, ktoré sa zlepšili vo fáze zbierania informácií, vyvodzovania záverov a rozhodovania. Učitelia tiež poukázali na to, že debata mala pozitívny vplyv na aktivitu žiakov počas vyučovacej hodiny tým, že zapojila oveľa väčší počet žiakov ako zvyčajne, dokonca aj mladí ľudia, ktorí boli počas hodiny pasívni, sa počas debát rozprúdili. Čo, ako zdôraznil jeden učiteľ, prispieva k zlepšeniu skupinovej práce a vnútorných interakcií v rámci nej. Niektorí učitelia zdôraznili, že diskusia stimuluje kreativitu študentov a formuje schopnosť riešiť problémy a kritické myslenie. Učitelia upozornili, že samotná debatná metóda má potenciál objasniť rôzne problémy, prehĺbiť poznatky o rôznych aspektoch ľudského života, najmä o tých, ktoré vyvolávajú extrémne emócie. Respondenti tiež poukázali na to, že debata je zaujímavou a zábavnou formou vzdelávania, ktorá umožňuje bezpečne sa naučiť argumenty „za“ a „proti“ a pochopiť tak rôzne pozície a pohľady.

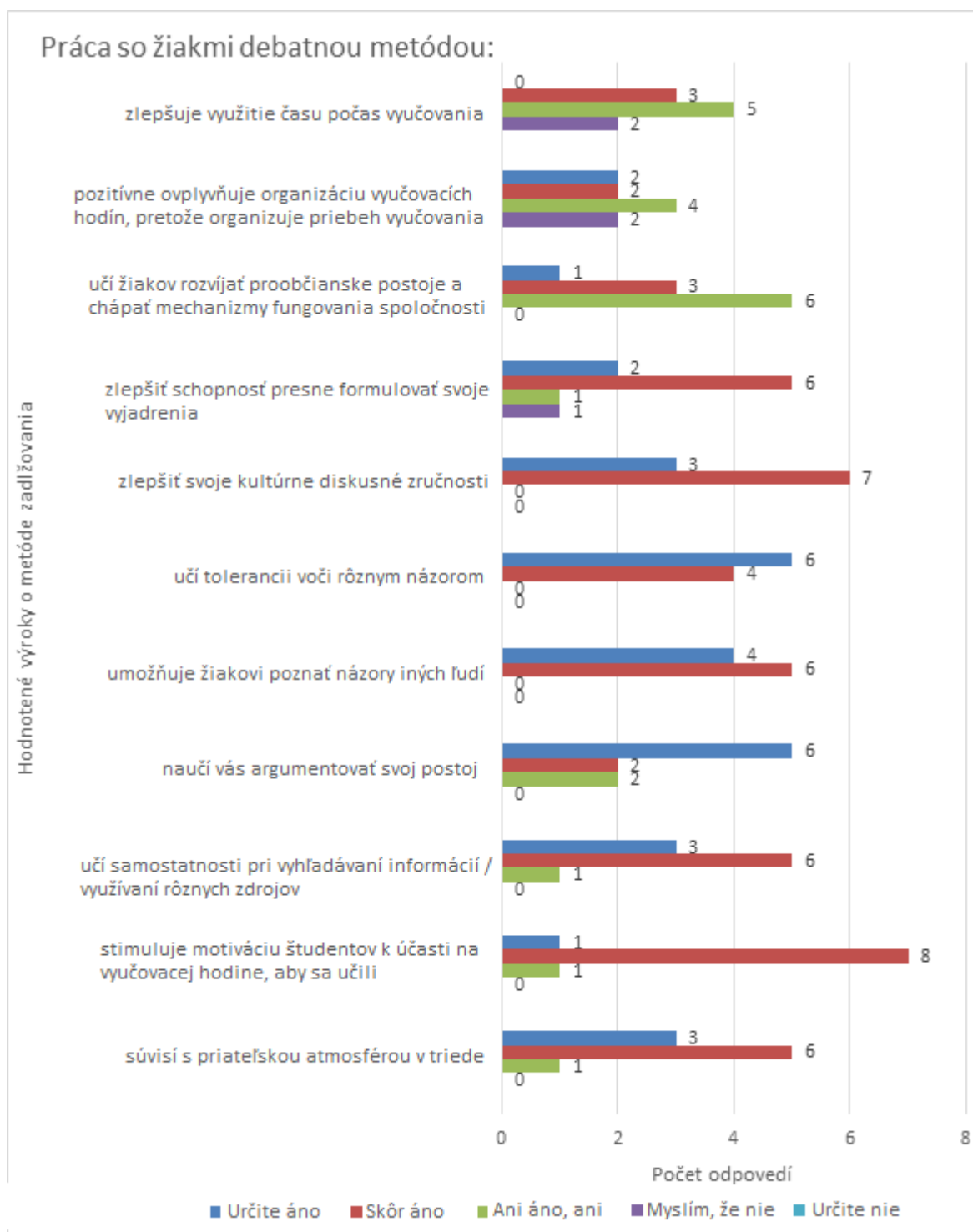
V rámci prieskumu boli učitelia požiadaní, aby vyjadrili svoj názor na prácu žiakov debatnou metódou so žiakmi so sluchovým postihnutím vo viacerých kľúčových dimenziách:

- jeho vplyv na organizáciu vyučovacích hodín a motiváciu žiakov k aktívnej práci,
- možnosti, ktoré ponúka diagnostika úrovne vedomostí a zručností študentov,
- schopnosť efektívne a efektívne oboznamovať študentov s novým materiálom a rekapitulovať učebný obsah,
- miera jeho prijatia a spokojnosti žiakov s prácou na ňom založenou počas vyučovacej hodiny.

Diagnostika názorov učiteľov na každý z vyššie uvedených dimenzie práce so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe debatnej metódy bola realizovaná na základe batérie výrokov, na ktoré mali učitelia reagovať.

Pri diagnostikovaní názorov učiteľov na vplyv debatnej metódy na organizáciu vyučovacích hodín a motiváciu žiakov k aktívnej práci je potrebné poznamenať, že respondenti ju považovali za obzvlášť efektívnu pri výučbe tolerancie voči odlišným názorom a umožňuje osvojiť si postoje iných ľudí. diskutovanú tému a zlepšuje schopnosť kultúrnej diskusie medzi jej účastníkmi. Učitelia ocenili aj debatnú metódu ako nástroj výučby samostatnosti pri vyhľadávaní informácií a využívaní rôznych zdrojov. Všimol si aj jej vzťah k priateľskej atmosfére v triede. Respondenti tiež súhlasili s tým, že stimuluje motiváciu študentov zúčastniť sa hodiny a učiť sa. Detailné rozloženie odpovedí učiteľov v diskutovanom rozsahu je uvedené v grafe 29.

Graf 29. Názor učiteľov na vplyv debatnej metódy na organizáciu vyučovacích hodín a motiváciu žiakov k aktívnej práci (N=10)

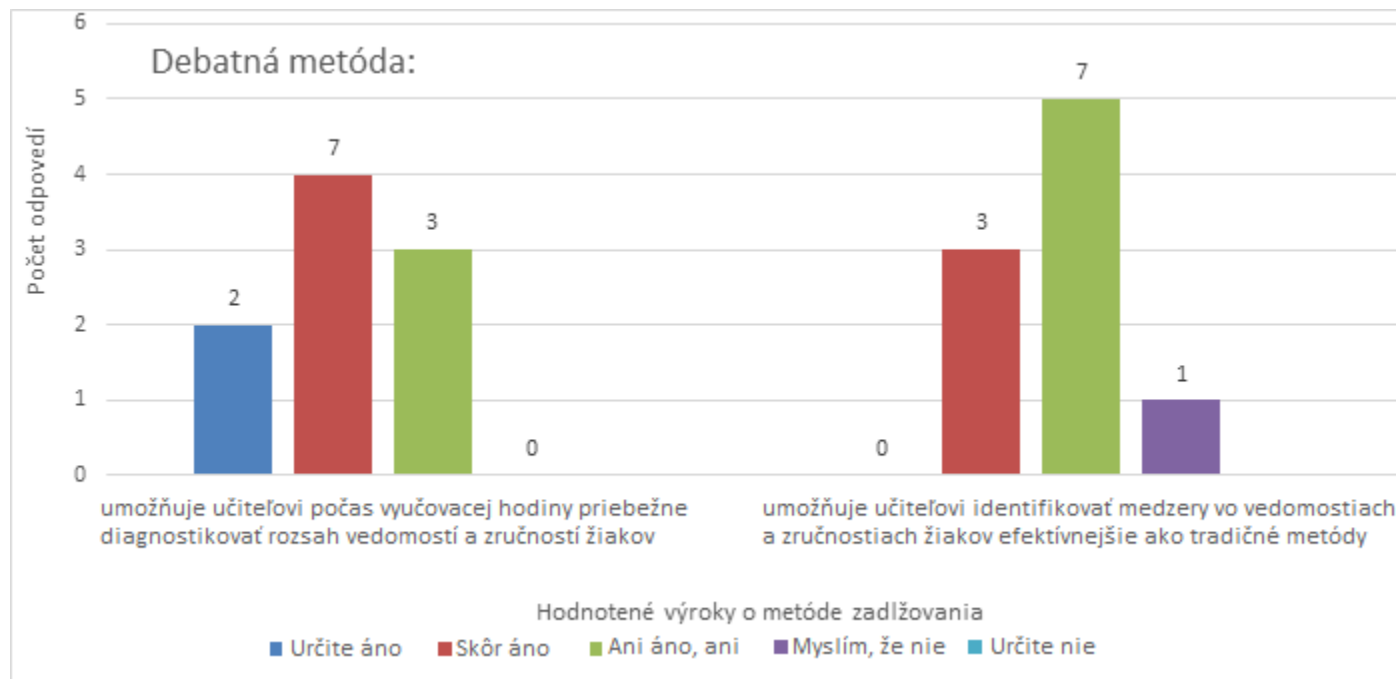
Zdroj: vlastný výskum.

Najnižší (aj keď nešlo o negatívne hodnotenie) ohodnotili skúmaní učitelia vplyv debaty na lepšie využitie času počas vyučovania a na organizáciu vyučovania, ako aj jej vplyv na rozvoj proobčianskych postojov a chápania mechanizmy fungovania spoločnosti.

V rámci názorov učiteľov na prácu žiakov debatnou metódou bola diagnostikovaná jej užitočnosť v procese diagnostiky úrovne vedomostí a zručností žiakov. Väčšina učiteľov, teda 7 z 10, uviedla, že diagnostikovaná metóda umožňuje učiteľovi diagnostikovať rozsah vedomostí a zručností žiakov priebežne počas vyučovacej hodiny, zvyšní traja učitelia mali v tomto smere neutrálny názor. Len 3 respondenti sa

domnievali, že testovaná metóda umožňuje učiteľovi identifikovať medzery vo vedomostiach a zručnostiach žiakov efektívnejšie ako tradičné metódy, väčšina opýtaných nemala v tomto smere jednoznačný názor. Zozbierané odpovede učiteľov na diskutovanú tému sú uvedené v grafe 30.

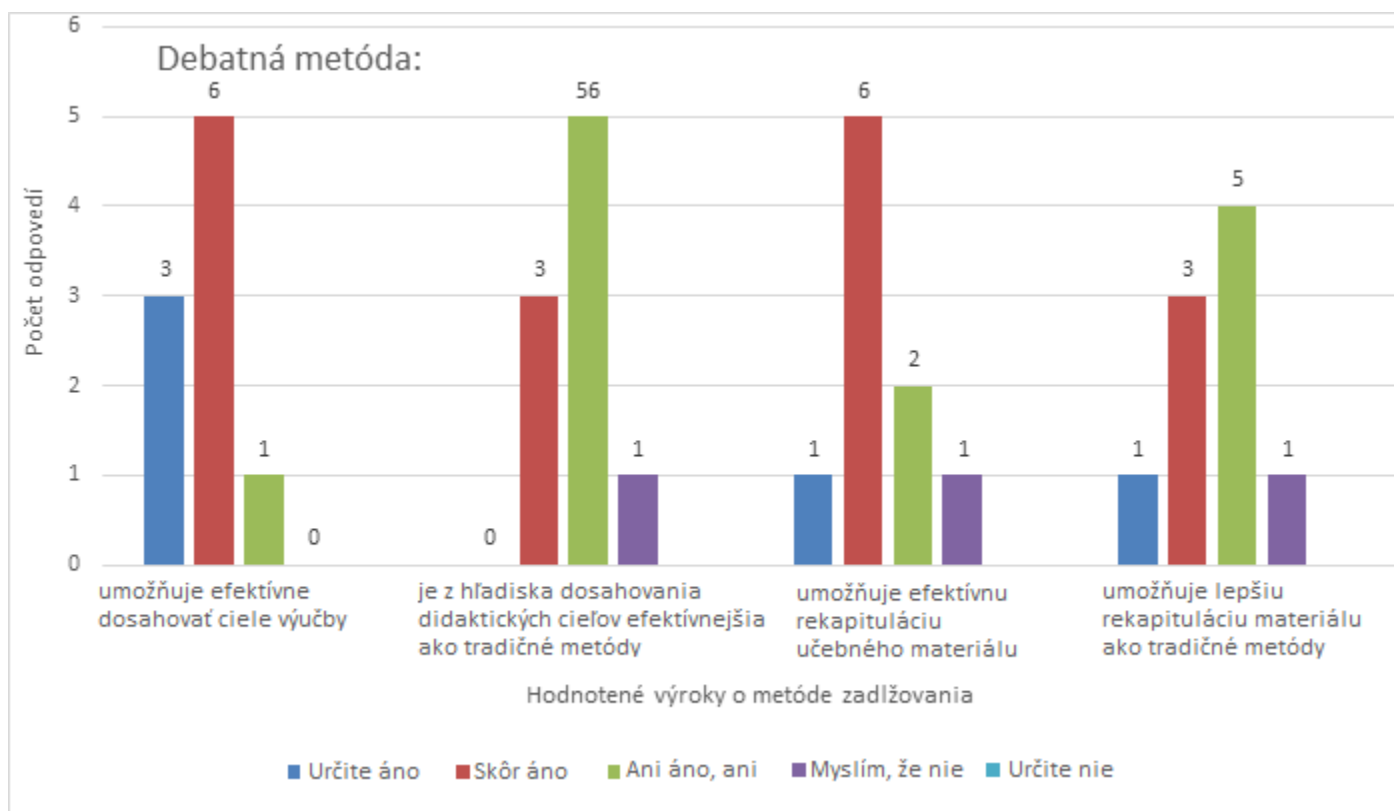
Graf 30. Názory učiteľov na užitočnosť debatnej metódy pri diagnostikovaní úrovne vedomostí a zručností žiakov (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

V rámci výskumu bola vykonaná diagnostika názorov učiteľov z hľadiska efektívneho a efektívneho oboznamovania žiakov s novým učivom a rekapitulácie obsahu vyučovania. Opýtaní učitelia väčšinou uznali, že metóda debaty je efektívnym a efektívnym nástrojom na oboznámenie žiakov s novým učivom a rekapituláciu obsahu vyučovania. Neutrálnejšie názory a jeden mierne kritický náznak sa objavili v prípade porovnávania debatnej metódy s tradičnými didaktickými metódami v uvedených štúdiách. oblasti (pozri obrázok 31).

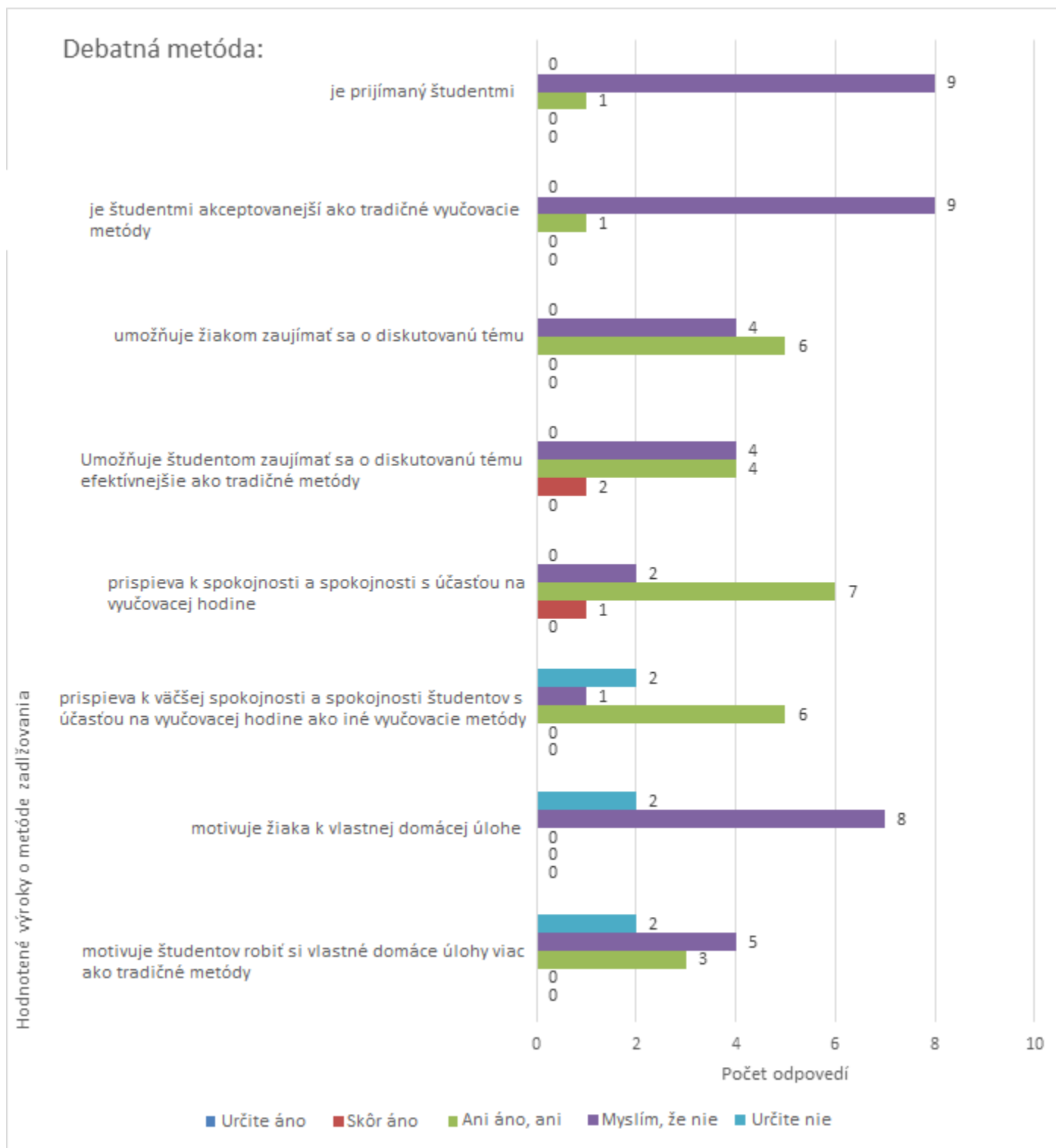
Graf 31. Názory učiteľov na užitočnosť debatnej metódy z hľadiska efektívneho a efektívneho oboznamovania žiakov s novým učivom a rekapitulácie obsahu vyučovania (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

Zozbierané názory učiteľov ukazujú, že podľa ich názoru je debatná metóda pre študentov skôr prijateľná ako iné tradičné vyučovacie metódy (pozri obrázok 32). Niektorí učitelia tiež zistili, že metóda umožňuje vzbudiť záujem o tému vyučovacej hodiny, hoci väčšina opýtaných nemala v tomto smere jasný názor. Učitelia väčšinou nemali jednoznačný názor na to, či metóda prispieva k spokojnosti žiakov s účasťou na vyučovacej hodine. Zaujímavé však je, že väčšia skupina učiteľov sa v porovnaní s predchádzajúcim číslom domnievala, že metóda prispieva k väčšej spokojnosti žiakov z účasti na vyučovacej hodine ako iné didaktické metódy. To môže vo všeobecnosti znamenať, že študenti zvyčajne nepociťujú spokojnosť a zadosťučinenie z účasti na vyučovacej hodine a debatná metóda môže niekedy tieto pocity vyvolať. Všetci respondenti boli zasa určite alebo skôr presvedčení, že realizácia debát vo výučbe žiakov so sluchovým postihnutím ich motivuje k samostatnej práci v rámci domácich úloh, piati z nich boli presvedčení, že diagnostikovaná metóda je efektívnejšia v tomto rešpekt ako tradičné formy dirigovania tried. Podrobnú distribúciu testových odpovedí pripravili učitelia vo vyššie uvedenom rozsahu. problémy sú uvedené v grafe 32.

Graf 32. Vyjadruje názory učiteľov na mieru akceptovania debatnej metódy a spokojnosť študentov s prácou na hodinách, ktoré sú na nej založené (N=10)

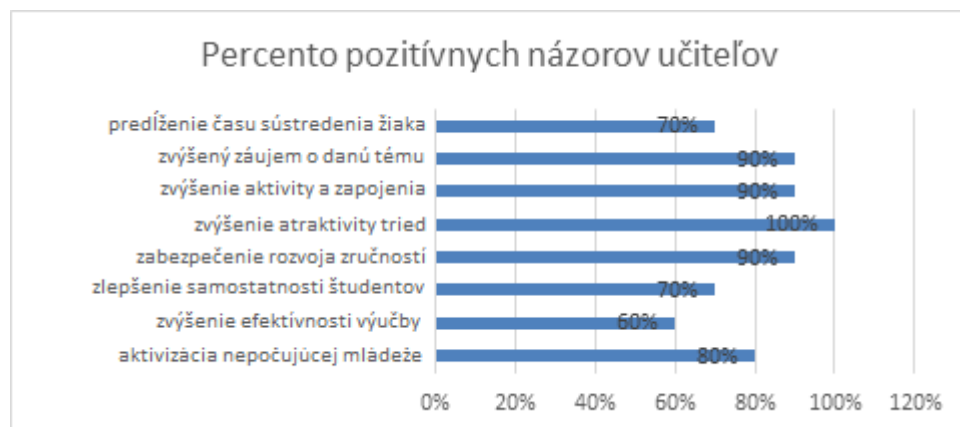

Zdroj: vlastný výskum.

V rámci zberu stanovísk boli učitelia, ktorí boli zodpovední za testovanie vzdelávacích materiálov, požiadaní o posúdenie zmeny vybraných ukazovateľov didaktického procesu. Výskum prebiehal formou skupinových rozhovorov v Poľsku, Českej republike a na Slovensku. Učiteľom bolo položených 8 otázok o kvalitatívnych zmenách ukazovateľov súvisiacich s vyučovaním. Zmena môže nadobudnúť hodnotu 0 alebo 1 na základe empirickej skúsenosti učiteľa. Pre stanovenie hodnoty ukazovateľov boli vypočítané aritmetické súčty kladných hodnotení vo vzťahu ku všetkým hodnoteniam (N=10) Zozbieraný empirický materiál poukazuje na absolútne pozitívny vplyv testovaných nástrojov na kvalitu vyučovacieho procesu.

Odhaduje sa, že v 80 % prípadov sa predĺžila pozornosť študentov. 90% odpovedí naznačuje zvýšenie záujmu o predmet a úlohy vyučovacej hodiny, ako aj zvýšenie aktivity a zapojenia žiakov, 100% názorov učiteľov naznačuje zvýšenie atraktivity tried; 90 % učiteľov uviedlo, že žiaci si rozvinuli zručnosti v používaní moderných informačných a komunikačných technológií; 70 % opýtaných poukázalo na zlepšenie samostatnosti žiakov a 60 % na zvýšenie efektivity vyučovania. 80 % kladných odpovedí sa týkalo aktivizácie nepočujúcej mládeže.

Graf 33. Dáva učiteľom názory na hodnotenie zmien vo vybraných ukazovateľoch vyučovacieho procesu (N=10)

Zdroj: vlastný výskum.

Zhrnutie a odporúčania

Realizovaný výskum bol príležitosťou spoznať odporúčania učiteľov testujúcich didaktické materiály vyvinuté v rámci projektu. Učitelia boli motivovaní zdieľať svoje pozorovania v dotazníku a po každej hodine vo vyplnenom dotazníku na pozorovanie vyučovacej hodiny. To umožnilo identifikovať implementačné ťažkosti, naznačiť výhody testovanej metódy a na základe pripravených materiálov a návrhov pre projektový tím zaviesť zmeny a úpravy v testovacích verziách učebných materiálov a sformulovať odporúčania na vedenie vyučovania. Predložený empirický materiál umožňuje konštatovať, že metóda debát je účinným výchovným nástrojom, ktorý je možné za určitých predpokladov implementovať do výučby mládeže so sluchovým postihnutím a nepočujúcich..

Učitelia, ktorí metódu testovali, poukázali na diferenciaciu tried z hľadiska špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov. Výsledkom bolo, že pre niektorých účastníkov lekcie bola metóda debaty vynikajúcim nástrojom na rozvoj ich potenciálu a pre iných, menej početných, spôsobovala ťažkosti obmedzujúce ich úlohu na pozorovateľov. Opýtaní učitelia poukázali na to, že problém sa týkal najmä žiakov s viacnásobným postihnutím, najmä sluchovým a mentálnym postihnutím. Učitelia však aj v tomto prípade poukázali na pozitívne účinky aj pasívnej účasti na debate, ktorá bola v tomto prípade sprestrením klasických hodín. Aby sa však do debatného procesu zapojili všetci študenti, niektorí učitelia navrhli zjednodušiť témy diskusií alebo rozšíriť ich záber na iné témy na základe každodenných problémov študentov. Bolo tiež navrhnuté, aby učitelia mohli v záujme správneho využitia materiálov vyvinutých v

projekte vytvoriť špecifický slovník pojmov vysvetľujúcich rôzne aspekty témy debaty. V niektorých situáciách učitelia považovali za potrebné uskutočniť úvodnú hodinu, ktorá uviedla tému diskusie. Súčasťou návrhu bol aj postulát rozšíriť úložisko filmov a multimédií, aby študenti pred debatou lepšie pochopili jej hlavný problém.

Novinkou debaty ako formy interakcie študentov počas vyučovacej hodiny bola aj určitá implantačná náročnosť. Učitelia upozornili, že pred začatím práce s metódou debaty so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami si treba dôkladne vysvetliť priebeh a pravidlá debatovania. Zaznel aj návrh používať len tie najjednoduchšie formy debaty. Iný učiteľ navrhol vytvoriť jedno univerzálne inštruktážne video, zamerané na mladých ľudí, vysvetľujúce, o čom debata je a ako prebieha a ako by sa mali študenti počas nej správať.

Pre niektorých študentov bol problém aj veľké množstvo návodov pripravených v rámci projektu. Preto sa odporúča prezentovať ich študentom v obmedzenom počte. O ich výbere z pripraveného zoznamu by sa mal rozhodnúť učiteľ pred vyučovacou hodinou. Učitelia tiež poukázali na to, že niektoré témy boli pre nepočujúcu mládež zaujímavé a intuitívne, iným nie každý úplne porozumel. Respondenti preto navrhli pripraviť materiál, ktorý by bol diverzifikovaný z hľadiska napredovania a tematiky debát. Podľa ich názoru nie všetky témy boli vhodné pre triedy, kde mali mladí ľudia menší potenciál a obmedzené zdroje vedomostí.

Dôležitým bodom bola aj navrhovaná flexibilita, pokiaľ ide o načasovanie rozpráv. Niektorí učitelia si všimli, že tento čas by sa mal prispôbiť tempu práce skupiny. Niektoré hodiny si vyžadovali viac času na prípravu a vedenie debaty, ako bol čas povolený na hodine a prerušenie debaty a vracanie sa k nej pri najbližšej príležitosti nebolo veľmi efektívne. Preto bol návrh učiteľov implementovať metódu v dvoch po sebe nasledujúcich vyučovacích hodinách. Prvá navrhovala oboznámiť študentov s filmom a pripraviť mladých ľudí na debatu. V druhom bude prebiehať hlavná rozprava a jej diskusia.

Vzhľadom na malý počet tried, v ktorých prebiehali hodiny debatnou metódou, bolo navrhnuté spojiť hodiny s inou skupinou, aby debata mala lepšiu dynamiku a zapojilo sa do nej viac študentov. Podobným postulátom bolo, že by sa medzi školami mali viesť debaty, najlepšie vo forme výletov, aby sa študenti mohli navzájom spoznať a vymeniť si skúsenosti a postrehy.